

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΣΧΟΛΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΩΝ ΥΓΕΙΑΣ & ΠΡΟΝΟΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Τίτλος πτυχιακής εργασίας

«Στάσεις των Κοινωνικών Λειτουργών για το Δικαίωμα των Ομόφυλων Ζευγαριών
στην Τεκνοθεσία»

Υπό τις:

Κουγιουμτζιάν Αναΐς
Μιχαλάκη Μαριάννα,
Σαμπαθιανάκη Ιωάννα

Επιβλέπουσα καθηγήτρια:

Βασιλεία Παπαδάκη

Ηράκλειο,

2022

Περιεχόμενα

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ	7
ΠΕΡΙΛΗΨΗ	8
ABSTRACT	10
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	12
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΟΙ ΟΡΙΣΜΟΙ	13
Υιοθεσία/ Τεκνοθεσία	13
Αναδοχή	14
Οικογένεια	14
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 : ΤΕΚΝΟΘΕΣΙΑ ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ	15
2.1 Η γονεϊκότητα ως ανθρώπινο δικαίωμα	15
2.2 Ανθρώπινα δικαιώματα και τεκνοθεσία από ομόφυλα ζευγάρια	16
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ	20
3.1 Νομοθετικό πλαίσιο για την τεκνοθεσία στην Ελλάδα	20
3.2 Ο Ρόλος του Κοινωνικού Λειτουργού όσον αφορά τη διαδικασία της τεκνοθεσίας στην Ελλάδα	22
3.2.1 Ο κοινωνικός λειτουργός και οι βιολογικοί γονείς.	22
3.2.2 Ο κοινωνικός λειτουργός και οι θετοί γονείς.	23
3.2.3 Ο κοινωνικός λειτουργός και το παιδί.	25
3.3 Αναφορά σε διεθνείς νομοθεσίες σχετικά με την τεκνοθεσία από ομόφυλα ζευγάρια	25
Ευρώπη:	26
Αμερική:	26
Αφρική:	27
Ασία:	27
Ωκεανία:	28
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: Αναφορά σε προηγούμενες έρευνες σχετικά με την τεκνοθεσία από ομόφυλα ζευγάρια	29
Αναφορά σε συναφείς έρευνες	29
Ποιότητα σχέσης γονέα-παιδιού	32
Ψυχολογική προσαρμογή των παιδιών	32
Η διασταύρωση του φύλου και της σεξουαλικότητας	32
ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ	33
Κριτήρια επιλογής δείγματος – μέθοδος δειγματοληψίας	33
Συλλογή στοιχείων – ερευνητικό εργαλείο	36
Ερευνητικά Ερωτήματα	36

Ερωτήσεις/Άξονες Συνέντευξης	37
Δυσκολίες	37
ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ	39
Οι απόψεις των κοινωνικών λειτουργών για την τεκνοθεσία από ομόφυλα ζευγάρια	39
Απόψεις των κοινωνικών λειτουργών για το δικαίωμα αναδοχής παιδιών από ομόφυλα ζευγάρια	42
Απόψεις κοινωνικών λειτουργών για το ισχύον νομοθετικό πλαίσιο που δεν παρέχει το δικαίωμα τεκνοθεσίας σε ομόφυλα ζευγάρια	45
Απόψεις των κοινωνικών λειτουργών για το δικαίωμα τεκνοθεσίας από τον/την σύντροφο του βιολογικού γονέα όταν πρόκειται για ομόφυλα ζευγάρια.	48
ΣΥΖΗΤΗΣΗ	51
ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ	56
ΕΠΙΛΟΓΟΣ	58
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	59
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1	65

Δήλωση πνευματικής ιδιοκτησίας

Copyright@ XXXX Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας, ΣΕΥΠ, Ελληνικό Μεσογειακό Πανεπιστήμιο
· <https://sw.hmu.gr/>

Το περιεχόμενο της συγκεκριμένης Π.Ε. αποτελεί πνευματική ιδιοκτησία του/των συγγραφέα/ων, του επιβλέποντα καθηγητή και του Τμήματος Κοινωνικής Εργασίας και προστατεύονται από τους νόμους περί πνευματικής ιδιοκτησίας (Νόμος 2121/1993 και κανόνες Διεθνούς Δικαίου που ισχύουν στην Ελλάδα).

Δήλωση τήρησης της ακαδημαϊκής δεοντολογίας

Οι υπογράφουσες φοιτήτριες του Τμήματος Κοινωνικής Εργασίας του Ελληνικού Μεσογειακού Πανεπιστημίου

Κουγιουμτζιάν Αναΐς ,

Μιχαλάκη Μαριάννα,

Σαμπαθιανάκη Ιωάννα

δηλώνουμε υπεύθυνα ότι η παρούσα πτυχιακή εργασία με τίτλο:

«Στάσεις των Κοινωνικών Λειτουργών για το Δικαίωμα των Ομόφυλων Ζευγαριών
στην Τεκνοθεσία»

είναι στο σύνολό της προϊόν δικής μας δουλειάς και ότι όλες οι πηγές που έχουν χρησιμοποιηθεί αναφέρονται πλήρως. Επίσης, δηλώνουμε ότι δεν αποτελεί προϊόν οποιασδήποτε εξωτερικής μη αδειοδοτημένης βοήθειας και ότι δεν έχει υποβληθεί σε οποιοδήποτε ίδρυμα ή οργανισμό προς αξιολόγηση, ούτε έχει δημοσιευθεί στο παρελθόν μέρος αυτής ή στο σύνολό της.

(Υπογραφή)

(Υπογραφή)

(Υπογραφή)

_____
Κουγιουμτζιάν Αναΐς

_____
Μιχαλάκη Μαριάννα

_____
Σαμπαθιανάκη Ιωάννα

Where there is love,
there is life

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Αρχικά θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε θερμά την επιβλέπουσα καθηγήτρια κα Παπαδάκη Βασιλεία για την πολυσήμενη συμβολή της στην εκπόνηση της παρούσας πτυχιακής εργασίας. Η συνεργασία μας μαζί της ήταν άρτια και παραγωγική, με αποτέλεσμα να καταφέρουμε να προσεγγίσουμε ουσιαστικά το εξεταζόμενο ζήτημα αλλά και να διευρύνουμε τις γνώσεις μας πάνω σε αυτό.

Επιπροσθέτως, θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε τους κοινωνικούς λειτουργούς που δέχτηκαν να συμμετάσχουν στην παρούσα έρευνα, οι οποίοι μας διέθεσαν τον πολύτιμο χρόνο τους. Οι απόψεις και οι τοποθετήσεις τους ήταν κομβικής σημασίας για την εκπόνηση της παρούσας πτυχιακής εργασίας

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα πτυχιακή έρευνα εξετάζει τις στάσεις των κοινωνικών λειτουργών που εργάζονται στον τομέα της τεκνοθεσίας για το ζήτημα της τεκνοθεσίας από ομόφυλα ζευγάρια. Αυτή η μελέτη έγινε βιβλιογραφικά αλλά και με ποιοτική έρευνα με σκοπό να διερευνήσει την εμπειριστατωμένη άποψη των επαγγελματιών που εργάζονται στο συγκεκριμένο πεδίο. Επίσης διερευνήθηκαν οι απόψεις τους όσον αφορά την αναδοχή από ομόφυλα ζευγάρια, το δικαίωμα τεκνοθεσίας του βιολογικού παιδιού του/της συντρόφου όταν πρόκειται για ομόφυλα ζευγάρια αλλά και το παρόν νομοθετικό πλαίσιο που δεν δίνει την δυνατότητα για τεκνοθεσία στα ομόφυλα ζευγάρια. Η αξιολόγηση των ευρημάτων της έρευνας είναι σημαντική τόσο για να αποκτήσουμε μια εικόνα της παρούσας κατάστασης στην Ελλάδα, όσο και για να συγκρίνουμε μέσω βιβλιογραφίας τα δεδομένα που υπάρχουν στην χώρα μας σε σχέση με αυτά άλλων χωρών.

Η πτυχιακή αποτελείται από δύο μέρη: το θεωρητικό και το ερευνητικό. Στο θεωρητικό μέρος αναλύονται διάφορες έννοιες όπως η τεκνοθεσία, η αναδοχή και η οικογένεια. Γίνεται αναφορά στα ανθρώπινα δικαιώματα, στον ρόλο του κοινωνικού λειτουργού όσον αφορά την αναδοχή και την τεκνοθεσία και στο νομοθετικό πλαίσιο που αφορά την τεκνοθεσία από ομόφυλα ζευγάρια στην Ελλάδα αλλά και σε άλλες χώρες ανά τον κόσμο. Τέλος, παρουσιάζονται ευρήματα ερευνών που έχουν διεξαχθεί με θέμα την τεκνοθεσία από ομόφυλα ζευγάρια.

Στην παρούσα πτυχιακή εργασία πραγματοποιήθηκε ποιοτική έρευνα καθώς είναι αναγκαία, μέσω της συζήτησης, η σφαιρική άποψη των ερωτώμενων/κοινωνικών λειτουργών ως γνωμοδοτικό όργανο της διαδικασίας της τεκνοθεσίας. Το δείγμα συλλέχθηκε χρησιμοποιώντας τη μέθοδο της χιονοστιβάδας (snowball sampling). Με βάση τη μέθοδο αυτή ο ερωτώμενος καλούνταν να βρει και να υποδείξει άλλους συμμετέχοντες στην έρευνα. Η πρώτη επαφή έγινε με μία κοινωνική λειτουργό που εργάζεται σε επαρχιακή πόλη, η οποία μας σύστησε και άλλους κοινωνικούς λειτουργούς που εργάζονται σε δομές παιδικής προστασίας. Έγινε χρήση της μεθόδου της χιονοστιβάδας λόγω της δυσκολίας εύρεσης επαγγελματιών κοινωνικής εργασίας που να εργάζονται στις συγκεκριμένες δομές. Το δείγμα της παρούσας έρευνας απαρτίστηκε από δέκα κοινωνικούς λειτουργούς με ηλικίες που κυμαίνονται από τα τριάντα εννέα μέχρι τα εξήντα πέντε έτη. Ως κριτήρια επιλογής δείγματος θέσαμε οι

συγκεκριμένοι κοινωνικοί λειτουργοί: α) να εργάζονται σε δημόσιες δομές παιδικής προστασίας και συγκεκριμένα στον τομέα αναδοχής/τεκνοθεσίας, β) να εργάζονται σε οργανώσεις που βρίσκονται σε διαφορετικές περιοχές της Ελλάδας, γ) να εργάζονται στον συγκεκριμένο τομέα τουλάχιστον τα τελευταία δύο έτη. Αφού έγινε η καταγραφή των συνεντεύξεων σε αρχείο κειμένου ηλεκτρονικού υπολογιστή, ακολούθησε η ανάλυση των συλλεχθέντων δεδομένων. Η μέθοδος ανάλυσης που χρησιμοποιήθηκε ήταν η ανάλυση περιεχομένου.

Τα ευρήματα της έρευνας καταδεικνύουν ότι η πλειοψηφία των κοινωνικών λειτουργών του δείγματος έχει έντονους προβληματισμούς όσον αφορά την τεκνοθεσία από ομόφυλα ζευγάρια. Διαφαίνεται πως οι κοινωνικοί λειτουργοί που δεν είχαν απολύτως θετική στάση στην τεκνοθεσία από ομόφυλα ζευγάρια στήριζαν την άποψή τους σε πολλαπλά επιχειρήματα. Κάποια από αυτά ήταν ότι η κοινωνία δεν είναι προετοιμασμένη να δεχθεί τον συγκεκριμένο τύπο οικογένειας, καθώς και ότι οι ρόλοι των φύλων (μητρικός και πατρικός) είναι αναγκαίοι για την ομαλή εξέλιξη του παιδιού. Ένα μέρος του δείγματος ενώ δήλωνε εξ αρχής πως έχει θετική στάση όσον αφορά την ανάληψη φροντίδας παιδιού από ομόφυλα ζευγάρια, στη συνέχεια δεν τη στήριξε. Είναι σημαντικό να αναφερθεί πως το ποσοστό που έχει θετική άποψη ως προς το συγκεκριμένο ζήτημα είναι αρκετά μικρό.

Ακολουθεί η συζήτηση των αποτελεσμάτων και καταγράφονται τα συμπεράσματα. Επιπροσθέτως, παρατίθενται προτάσεις όσον αφορά την εκπαίδευση των ενεργών αλλά και των μελλοντικών κοινωνικών λειτουργών για τις ευάλωτες ομάδες, με στόχο την καρποφόρα και απαλλαγμένη από προκαταλήψεις συνεργασία μεταξύ τους.

ABSTRACT

The present dissertation examines the opinion that social workers working in the field of adoption have in regards with the issue of adoption by homosexual couples. This study was made by bibliographical and qualitative research in order to examine the detailed view of the professionals that work in this field. Also the views they have on foster care by homosexual couples, the right of adopting the biological child of the other partner when it comes to homosexual couples, as well as the present legislation that doesn't provide the ability of adoption to homosexual couples were examined. The evaluation of the findings of this research is important so we can draw conclusions about the reality of the current situation in Greece, but also to compare the preexisting data of our country to the data of other countries.

The dissertation consists of two parts: the theoretical and the research. In the theoretical part, various terms are being analyzed such as those of the adoption, the foster care and the family. We make references to human rights, the role of the social worker on the field of adoption and foster care and to the legislation that concerns the adoption by homosexual couples in Greece and in other countries around the world. Finally, the findings of other researches concerning adoption by homosexual couples are being presented.

The method of qualitative research was used at the present dissertation because it is needed, by the means of conversation, the detailed perspective of the respondents/social workers whose role in the adoption process is truly essential. The sample was collected by using the snowball sampling method. Based on this method, the respondent was asked to find and suggest other participants for the research. The first contact was made with a social worker working in a provincial town, who introduced us to other social workers working in child protection structures. The snowball sampling method was used due to the difficulty of finding social work professionals working in the specific structures. The sample of the present study consisted of ten social workers with an age range of thirty-nine to sixty-five years. The criteria that were set for the sample selection for the social workers were: a) to work in public child protection structures and specifically in the field of adoption / foster care, b) to work in organizations located in different areas of Greece, c) to work in this field

at least for the last two years. After recording the interviews in a computer text file, the collected data were analyzed. The analysis method used was content analysis.

The research findings show that the majority of social workers of the sample have strong concerns regarding to adoption by same-sex couples. It seems that the social workers who did not have a completely positive attitude towards adoption by same-sex couples based their point of view on multiple arguments. Some of the arguments were base on the fact that the society is not prepared to accept this type of family, and that gender roles (maternal and paternal) are necessary for the right upbringing of the child. Some social workers of the sample, while stating at the beginning of the conversation that they have a positive attitude regarding the assumption of child care by same-sex couples, after a while they did not support it. It is important to note that the percentage of the respondents that has a positive view on this issue is quite small.

Subsequently, the results are discussed and the conclusions are recorded. In addition, there are proposals regarding the training of active and future social workers regarding the vulnerable groups, with the aim of fruitful and prejudice-free cooperation between them.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Την τελευταία δεκαετία διαφαιίνεται πως η ελληνική κοινωνία αρχίζει να εκδηλώνει ουσιαστικότερο ενδιαφέρον για τους ανθρώπους που ανήκουν στο φάσμα της lgbtq+ κοινότητας. Υπάρχει μεγαλύτερη ορατότητα, αποδοχή και διεκδίκηση για τα δικαιώματά τους. Το ελληνικό κράτος συνέβαλε σε αυτή την προσπάθεια με την θέσπιση νομοθετικού πλαισίου, το οποίο είναι ενάντια στην οποιαδήποτε είδους διάκριση που σχετίζεται με τον σεξουαλικό προσανατολισμό. Ένα ακόμα βήμα προόδου ήταν η νομιμοποίηση του συμφώνου συμβίωσης για τα ομόφυλα ζευγάρια, μέσω του οποίου κατάφεραν να διασφαλίσουν δικαιώματα σημαντικά για τον καθημερινό τους βίο.

Όμως αυτές οι ενέργειες δεν διασφαλίζουν την πλήρη κάλυψη των δικαιωμάτων τους. Μία σημαντική έλλειψη αφορά το ζήτημα της γονεϊκότητας. Η παράλειψη θεσμοθέτησης της τεκνοθεσίας από ομόφυλα ζευγάρια αποτελεί μια νομοθετική διάκριση ανάμεσα στα ομόφυλα και τα ετερόφυλα ζευγάρια. Στη παρούσα πτυχιακή έρευνα εξετάζεται η στάση των ερωτώμενων κοινωνικών λειτουργών ως προς το ζήτημα της τεκνοθεσίας από ομόφυλα ζευγάρια. Μέσω της άποψης των συγκεκριμένων επαγγελματιών, δίνεται η ευκαιρία να εξετάσουμε την οπτική των ατόμων που αποτελούν γνωμοδοτικό όργανο της διαδικασίας της τεκνοθεσίας, καθώς έχουν σφαιρική και εμπειριστατωμένη άποψη για την διαδικασία αλλά και την σημασία της.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΟΙ ΟΡΙΣΜΟΙ

Υιοθεσία/ Τεκνοθεσία

Στην παρούσα έρευνα προτιμούμε τον όρο τεκνοθεσία και όχι τον ευρέως γνωστό όρο υιοθεσία μολονότι δεν έχει ακόμη αντικατασταθεί. Η γλώσσα είναι ο βασικός τρόπος επικοινωνίας και κοινωνικοποίησης του ατόμου και κατέχει τον πρωτεύοντα ρόλο όσον αφορά την διαμόρφωση και την υπόσταση της ανθρώπινης κοινωνίας (Μπέκα, Α., 2008). Η γλώσσα δεν είναι απλώς ένα μέσο επικοινωνίας, μέσω της γλώσσας οι άνθρωποι μιας κοινωνίας αντανακλούν και εκφράζουν καθημερινά τις σχέσεις, τις αντιλήψεις, τις στάσεις, τις αξίες και τα στερεότυπα τους. Η γλώσσα λαμβάνει μορφή υποκειμενική όταν χρησιμοποιείται από έναν συντελεστή εξουσίας με σκοπό την καθυπόταξη ή την επιρροή σε έναν άλλον συντελεστή (Γερακοπούλου Σ., Σταυρακάκη Α., 2009). Η διαδικασία της κοινωνικοποίησης αλλά και του κοινωνικού ελέγχου των υποκειμένων είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με την εκμάθηση της γλώσσας (Μπερνστίν, Μπ., 1985). Ο όρος υιοθεσία πρωτοεμφανίστηκε στην ελληνιστική εποχή και ετυμολογείται από την αρχαία ελληνική φράση «υιόν θέσθαι». Ο λόγος που χρησιμοποιούνταν η λέξη «υιός» ήταν επειδή την εποχή εκείνη ως πρωταρχικό στόχο και σκοπό είχαν την διατήρηση της περιουσίας και του ονόματος του άντρα της οικογένειας, επομένως ο υιός ήταν ο μόνος τρόπος καθώς η γυναίκα δεν είχε πολιτικά δικαιώματα και ούτε μπορούσε η ίδια να υιοθετήσει. Ο όρος λοιπόν αυτός απηχεί μια εποχή και μια κοινωνία παλιά που ουδεμία σχέση έχει με την σημερινή καθώς πλέον η προτεραιότητα σε μια τεκνοθεσία είναι η ευζωία του παιδιού (Σαραντάκος Ν., 2018). Τα τρία είδη της νόμιμης τεκνοθεσίας είναι:

1. **Ιδιωτική τεκνοθεσία:** Ένα άτομο ή μια οικογένεια τεκνοθετεί το παιδί κάποιου άλλου προσώπου ανεξαρτήτως αν το συγκεκριμένο παιδί ανήκει σε ένα συγγενικό άτομο ή σε άγνωστο.
2. **Τεκνοθεσία από ίδρυμα:** Ένα άτομο ή μια οικογένεια τεκνοθετεί ένα παιδί από ίδρυμα.
3. **Διακρατική τεκνοθεσία:** Ένα άτομο ή μια οικογένεια τεκνοθετεί ένα παιδί από το εξωτερικό βάση της Σύμβασης της Χάγης (Λαγοπούλου Ε., Μαλαμίδης Α., 2019).

Αναδοχή

Σύμφωνα με τον Αστικό Κώδικα υπάρχει ακόμα ένας θεσμός, αυτός της αναδοχής. Ο θεσμός της αναδοχής λοιπόν δημιουργεί ένα νέο τύπο οικογένειας, την ανάδοχη οικογένεια, η οποία έχει προσωρινό χαρακτήρα και λειτουργεί παράλληλα με την βιολογική.

Ο όρος αναδοχή αναφέρεται στην ανάληψη φροντίδας ενός παιδιού από ένα ανάδοχο άτομο ή μια ανάδοχη οικογένεια. Ο τρόπος με τον οποίο ένα παιδί δίδεται για αναδοχή είναι είτε μέσω συμφωνίας είτε μέσω δικαστικής απόφασης. Το παιδί μένει με την ανάδοχη οικογένεια για όσο χρονικό διάστημα χρειαστεί ή έχει συμφωνηθεί το οποίο μπορεί να διαρκέσει είτε ημέρες, είτε μήνες, είτε χρόνια. Η ανάδοχη οικογένεια συνηθίζεται να αμοίβεται με κάποιο χρηματικό ποσό. Η αναδοχή είναι μια διαδικασία που κινητοποιείται όταν η φυσική οικογένεια αδυνατεί να προσφέρει στο παιδί όσα χρειάζεται. Πρωταρχικός λοιπόν στόχος μέσω της αναδοχής είναι η σωστή ανατροφή του παιδιού παρέχοντας του όλα όσα χρειάζεται (Καρτέρη Δ., Τσεμπελίκα Ε., 2016).

Οικογένεια

Η «παραδοσιακή» οικογένεια είναι η πυρηνική οικογένεια, η οποία αποτελείται από δύο ετερόφυλους συζύγους και τα παιδιά τους. Οι τροποποιήσεις που σημειώνονται επικεντρώνονται στον επαναπροσδιορισμό του πατρικού ρόλου, στην αυτονομία των δύο συντρόφων, στην αναδιαπραγμάτευση της μητρότητας και την αποσύνδεσή της από την ετεροσεξουαλικότητα, στην ευρύτερη επιλογή εκπαιδευτικών μοντέλων αλλά και στην συνυπευθυνότητα όλων των μελών της εκτεταμένης οικογενειακής ομάδας στις οικονομικές, τεχνολογικές και κοινωνικές εξελίξεις.

Η νεωτερική οικογένεια, κοινώς η νέου τύπου οικογένεια, κατέστησε αναγκαία την επανακατασκευή των ταυτοτήτων του φύλου και των σχέσεων ανάμεσα στα φύλα» (Θεοδωρίδου Γ., 2017). Η πυρηνική οικογένεια φαίνεται να αποτελεί πλέον μειονότητα σε σχέση με άλλες μορφές οικογένειας που έχουν δημιουργηθεί. Πιο συγκεκριμένα συναντάμε οικογένειες που οι γονείς δεν έχουν παντρευτεί, μονογονεϊκές αλλά και με ομόφυλους γονείς. Υπάρχουν οικογένειες που τα παιδιά ζουν με τον/ην βιολογικό γονέα και τον/ην νεο/α συντροφό του (Golombok, S., 2015).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 : ΤΕΚΝΟΘΕΣΙΑ ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ

2.1 Η γονεϊκότητα ως ανθρώπινο δικαίωμα

Η γονεϊκότητα ορίζεται ως το σύνολο των πρακτικών και των αντιλήψεων των γονέων κατά την ανατροφή και την παροχή φροντίδας στα παιδιά τους, οι οποίες βασίζονται σε προσωπικές τους εμπειρίες από τους δικούς τους γονείς ή από άλλους ενήλικες που έδρασαν ως πρότυπα για τους ίδιους (Κιζιρίδου, Γ., 2011). Σύμφωνα με την Εγκυκλοπαίδεια Ψυχολογίας η γονεϊκότητα εστιάζει στην ικανότητα του γονέα να παρέχει την απαραίτητη προσοχή στο παιδί έχοντας ως κύριους στόχους τη διασφάλιση της φροντίδας και της υγείας του τέκνου, την μετάδοση πολιτιστικών αξιών σε αυτό αλλά και την ορθή διαπαιδαγώγηση του για να εξελιχθεί σε ένα παραγωγικό για την κοινωνία ενήλικα (Λούστα, Χ., 2018).

Η γονεϊκότητα μπορεί να θεωρηθεί ως ανθρώπινο δικαίωμα καθώς μπορεί να στηριχθεί από διάφορα άρθρα της Οικουμενικής Διακήρυξης Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Πιο συγκεκριμένα, στο Άρθρο 1 της Οικουμενικής Διακήρυξης Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων αναφέρεται πως όλοι οι άνθρωποι γεννιούνται ελεύθεροι και ίσοι στην αξιοπρέπεια και τα δικαιώματα, ενώ στο Άρθρο 2 τονίζεται ότι κάθε άνθρωπος δικαιούται να επικαλείται όλα τα δικαιώματα και όλες τις ελευθερίες που προκηρύσσει η Διακήρυξη, χωρίς καμία απολύτως διάκριση (Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών, 1948). Επίσης, στο Άρθρο 21 διατυπώνεται πως απαγορεύονται γενικώς όλες οι διακρίσεις, συμπεριλαμβανομένης της διάκρισης λόγω γενετήσιου προσανατολισμού (Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών, 1948) καθώς και στο Άρθρο 22 ορίζεται ότι ο καθένας έχει το δικαίωμα κοινωνικής προστασίας, όπως και ότι το κράτος οφείλει να του εξασφαλίσει την ικανοποίηση των οικονομικών, κοινωνικών και πολιτιστικών δικαιωμάτων που είναι απαραίτητα για την αξιοπρέπεια και την ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητάς του. Η απαγόρευση σε κάποιον πολίτη να αποκτήσει τέκνα και τη γονεϊκή ιδιότητα αντίκειται εν πρώτοις στη γενικότερη έννοια της προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων αλλά και στη συνταγματική αρχή της ισότητας.

Η απόκτηση παιδιών φαίνεται να θεωρείται στόχος ζωής στη δυτική κοινωνία αλλά και βασική ανάγκη για την κοινωνική και ψυχική ευεξία του ατόμου. Πολλοί άνθρωποι ενστερνίζονται την συγκεκριμένη άποψη και αποζητούν την ολοκλήρωση τους μέσω της απόκτησης παιδιών. Για τις περιπτώσεις στις οποίες δεν είναι εφικτή η

απόκτηση παιδιών με βιολογικό τρόπο υπάρχει η τεκνοθεσία και η ιατρικώς υποβοηθούμενη αναπαραγωγή οι οποίες είναι διαδικασίες μέσω των οποίων γίνεται προσπάθεια για να ικανοποιηθεί αυτή η ανάγκη (Boivin, J., Pennings, G., 2005).

Η ανάγκη για την απόκτηση παιδιού φαίνεται επίσης ότι είναι αναγνωρισμένη από τους κρατικούς μηχανισμούς καθώς έχει θεσμοθετηθεί η διαδικασία της τεκνοθεσίας. Υπάρχουν πολλοί άνθρωποι οι οποίοι επιθυμούν να αποκτήσουν τέκνα με μη βιολογικό τρόπο για διάφορους λόγους. Σύμφωνα με την Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων «είναι ανθρωπίνως κατανοητό ένα ζευγάρι ή ένα μόνο άτομο να επιθυμεί να αποκτήσει παιδί» (Ευρωπαϊκή Ένωση, 1992). Επίσης η τεκνοθεσία, πέρα από την κάλυψη αυτής της ανάγκης, στοχεύει στο συμφέρον του παιδιού με βάση το οποίο δημιουργήθηκε το «Δίκαιο του Παιδιού», που σύμφωνα με αυτό πρέπει να δρουν τόσο οι βιολογικοί γονείς όσο οι θετοί.

Επιπροσθέτως, η γονεϊκότητα φαίνεται να συμβάλει στην ανάπτυξη προσωπικότητας του ατόμου σύμφωνα με τους Bronfenbrenner & Morris οι οποίοι έχουν διατυπώσει ένα οικολογικό μοντέλο γονεϊκότητας. Στο συγκεκριμένο μοντέλο διατυπώνεται η θέση ότι τόσο ο γονέας όσο και το παιδί βρίσκονται σε συνεχή αλληλεπίδραση με άτομα και ερεθίσματα του άμεσου περιβάλλοντος τους, γεγονός που οδηγεί στην από κοινού εξέλιξη και ανάπτυξη τους (Bronfenbrenner & Morris, 1998 όπ. αναφ. από τη Κιζιρίδου, Γ., 2011).

2.2 Ανθρώπινα δικαιώματα και τεκνοθεσία από ομόφυλα ζευγάρια

Όπως προαναφέρθηκε στα Άρθρα 1 και 2 της Οικουμενικής Διακήρυξης Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, όλοι είναι ίσοι όσον αφορά τα ανθρώπινα δικαιώματα. Κάτι τέτοιο όμως δεν φαίνεται να εφαρμόζεται πρακτικά στην ελληνική κοινωνία όταν έχουμε να αντιμετωπίσουμε ομόφυλα ζευγάρια που θέλουν να γίνουν γονείς στην Ελλάδα. Όσον αφορά το Άρθρο 7, «όλοι είναι ίσοι απέναντι στο νόμο και έχουν δικαίωμα σε ίση προστασία του νόμου, χωρίς καμία απολύτως διάκριση. Όλοι έχουν δικαίωμα σε ίση προστασία από κάθε διάκριση που θα παραβίαζε την παρούσα Διακήρυξη και από κάθε πρόκληση για μια τέτοια δυσμενή διάκριση» (Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών, 1948). Ωστόσο, όσα προαναφέρονται δεν εφαρμόζονται από την κάθε χώρα με τον ίδιο τρόπο και δεν έχουν την ίδια ισχύ. Οι Webb και Chonody (2014), παρατηρούν ότι πολλά ομόφυλα ζευγάρια αποτελούν συχνά θύματα διακρίσεων, σωματικής και ψυχικής βίας, ενώ η αναγνώριση της δυνατότητας γάμου είναι

περιορισμένη και σε λίγες μόνο χώρες. Αποτέλεσμα όλων των παραπάνω είναι η έλλειψη βασικών δικαιωμάτων σε αυτά τα ζευγάρια, όπως το δικαίωμα τεκνοθεσίας, η αναγνώριση γονικών δικαιωμάτων και στους δύο γονείς καθώς και η ύπαρξη οικονομικών, κληρονομικών και ασφαλιστικών οφελών που θα αναλυθούν και περαιτέρω παρακάτω.

Στο Άρθρο 16 αναφέρεται πως η οικογένεια είναι το φυσικό και βασικό στοιχείο της κοινωνίας και έχει το δικαίωμα της προστασίας από την κοινωνία και το κράτος (Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών, 1948).

Τα ζητήματα γονικής μέριμνας από ομόφυλα ζευγάρια, συμπεριλαμβανομένης της τεκνοθεσίας από ζευγάρια του ίδιου φύλου, είναι αδιαχώριστα από τους κοινωνικούς ορισμούς των οικογενειακών και συγγενικών σχέσεων. Αντικατοπτρίζονται στα μέτρα που λαμβάνονται από το εκάστοτε κράτος για την κοινωνική και οικογενειακή πολιτική και μπορούν έχουν σοβαρές πρακτικές επιπτώσεις στη ζωή ατόμων, ζευγαριών και παιδιών που μεγαλώνουν σύμφωνα με αυτά τα μέτρα (Takacs, J., Szalma, I., Bartus, T., 2014).

Σε πολλές περιπτώσεις, τα παιδιά που ζουν με ομόφυλα ζευγάρια είναι ο βιολογικός απόγονος ενός από τα δύο μέλη του ζευγαριού, είτε από προγενέστερο γάμο ή σχέση, είτε με συμφωνία με ένα γνωστό ή ανώνυμο δότη σπέρματος (στην περίπτωση ζευγαριών λεσβιών) ή κατόπιν συνεννόησης με παρένθετη μητέρα (στην περίπτωση ζευγαριών που αποτελούνται από ομόφυλους άνδρες). Όσο δεν καταφέρνουμε να συνδέσουμε αυτά τα παιδιά και με τους δύο γονείς τους νομικά θέτουμε αυτά τα παιδιά σε κίνδυνο τόσο όσον αφορά στην ασφαλή ανατροφή τους όσο και στα νομικά δικαιώματα τους (Graham, T. K., 2008).

Για ένα ζευγάρι ομοφυλοφίλων, δεν είναι τόσο εύκολο να δημιουργηθεί ο νομικός δεσμός γονέα-παιδιού για τον μη βιολογικό γονέα. Ο γονέας που δεν είναι ο βιολογικός ή ο νομικά αναγνωρισμένος, σε περίπτωση τεκνοθεσίας, δεν έχει νομικά δικαιώματα στην επιμέλεια του παιδιού ή οποιαδήποτε ευθύνη για το παιδί εάν το ζευγάρι χωρίσει ή σε περίπτωση θανάτου του νομικά αναγνωρισμένου κηδεμόνα. Ο παρών νόμος της χώρας μας στην ουσία δεν προστατεύει τη σχέση μεταξύ του παιδιού και του γονέα ο οποίος δεν είναι ο βιολογικός σε μια οικογένεια ομόφυλου ζευγαριού.

Στην Ελλάδα δεν υπάρχει καταγεγραμμένος αριθμός των οικογενειών αυτών όμως έχει δημιουργηθεί μια ΜΚΟ σε σχέση με το συγκεκριμένο θέμα, δηλαδή τη δημιουργία οικογενειών από ανθρώπους που ανήκουν στην ΛΟΑΤΚΙ κοινότητα, η οποία λέγεται «Οικογένειες ουράνιο τόξο». Οι στόχοι και οι διεκδικήσεις αυτής της

ΜΚΟ εκφράζονται πλήρως από το μανιφέστο που εκπονήθηκε από το ευρωπαϊκό κίνημα των ΛΟΑΤ οικογενειών στη 2η Πανευρωπαϊκή συνάντηση που πραγματοποιήθηκε στη Βαρκελώνη 28 Απριλίου ως 1η Μαΐου 2012 (Οικογένειες ουράνιο τόξο, 2020).

Όπως αναφέρει το Άρθρο 24 στον Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων, τα παιδιά έχουν δικαίωμα στην προστασία και τη φροντίδα που απαιτούνται για την καλή διαβίωσή τους, μπορούν να εκφράζουν ελεύθερα τη γνώμη τους, καθώς επίσης και η γνώμη τους σχετικά με ζητήματα που τα αφορούν λαμβάνεται υπόψη σε συνάρτηση με την ηλικία και την ωριμότητά τους. Στο ίδιο άρθρο αναφέρεται ακόμα ότι σε όλες τις πράξεις που αφορούν τα παιδιά, είτε επιχειρούνται από δημόσιες αρχές είτε από ιδιωτικούς οργανισμούς, πρωταρχική σημασία πρέπει να δίνεται στο υπέρτατο συμφέρον του παιδιού (Ευρωπαϊκή Ένωση, 2012).

Τα παιδιά θα ωφεληθούν ουσιαστικά εάν οι κυβερνήσεις νομίμως αναγνωρίσουν τον γάμο μεταξύ των ομόφυλων ζευγαριών σε όλα τα επίπεδα, ιδιαίτερα εάν πρόκειται για την γονεϊκότητα και την αναγνώριση της οικογένειας (Burlson, E., 2010). Επιπρόσθετα, πάνω από 25 χρόνια έρευνας έχουν τεκμηριώσει ότι δεν υπάρχει συσχέτιση μεταξύ του σεξουαλικού προσανατολισμού των γονέων και της συναισθηματικής, ψυχοκοινωνικής και συμπεριφορικής προσαρμογής του παιδιού. Ενήλικες που έχουν συνείδηση για την επιθυμία τους να γίνουν γονείς, είτε είναι άντρες ή γυναίκες, ετεροφυλόφιλοι ή ομοφυλόφιλοι, μπορούν να είναι εξαιρετικοί γονείς. Τα δικαιώματα, τα οφέλη και η προστασία του πολιτικού γάμου μπορούν να ενισχύσουν περαιτέρω τις οικογένειες με ομόφυλα ζευγάρια για γονείς (Pawelski, J. et al 2006).

Σε κανένα από τα παραπάνω Άρθρα που συμπεριλαμβάνονται στον Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων Ευρωπαϊκής Ένωσης, δεν αναφέρεται πως η τεκνοθεσία παιδιού θα πρέπει να υφίσταται μόνο από ετερόφυλα ζευγάρια. Κατά συνέπεια, η νομοθεσία κάθε χώρας είναι αυτή που καθορίζει εάν είναι επιτρεπτή ή όχι η τεκνοθεσία από ομόφυλα ζευγάρια.

«Εκείνοι που είναι λεσβίες, ομοφυλόφιλοι ή αμφιφυλόφιλοι, αυτοί που είναι τρανσέξουαλ ή μεσοφυλικοί, είναι πλήρεις και ισότιμα μέλη της ανθρώπινης οικογένειας και δικαιούνται να αντιμετωπίζονται ως τέτοια», δήλωσε στην Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα η Νάβι Πίλα, στην επιτροπή για τον σεξουαλικό προσανατολισμό, τα ανθρώπινα δικαιώματα, και την ταυτότητα φύλου, που πραγματοποιήθηκε στα κεντρικά γραφεία του ΟΗΕ στη Νέα Υόρκη. «Το αιώνιο κλισέ ότι όλοι είναι ίσοι, αλλά κάποιιοι είναι πιο ίσοι από άλλους δεν είναι

αποδεκτό. Κανένας άνθρωπος δεν πρέπει να στερείται των ανθρωπίνων δικαιωμάτων του απλώς και μόνο λόγω του αντιληπτού σεξουαλικού προσανατολισμού ή της ταυτότητας του φύλου. Κανένας άνθρωπος δεν πρέπει να υπόκειται σε διακρίσεις, βία, ποινικές κυρώσεις ή κακοποίηση μόνο και μόνο λόγω του σεξουαλικού προσανατολισμού ή της ταυτότητας του φύλου του» (Pillay, N., 2008).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

3.1 Νομοθετικό πλαίσιο για την τεκνοθεσία στην Ελλάδα

Ο σκοπός της τεκνοθεσίας είναι η αποκατάσταση του κοινωνικού και οικογενειακού περιβάλλοντος του παιδιού, του οποίου για διάφορους λόγους έχει αφαιρεθεί η επιμέλειά από την φυσική του οικογένεια. Όπως σε κάθε νομική πράξη, έτσι και στην τεκνοθεσία, προβλέπονται κάποια συγκεκριμένα βήματα μέχρι την ολοκλήρωση της συγκεκριμένης διαδικασίας.

Όλα τα παιδιά που είτε ζουν σε ιδρυματικές μονάδες είτε έχουν εγκαταλειφθεί σε νοσοκομεία και πρόκειται να δοθούν για τεκνοθεσία, εγγράφονται σύμφωνα με το Άρθρο 1 της Υπουργικής Απόφασης Δ11 οικ. 13734/538/2019 στα Μητρώα Ανηλίκων μέσω του Πληροφοριακού Συστήματος Αναδοχής και Υιοθεσίας (Anynet) και αποκτούν ηλεκτρονικό φάκελο (Υπουργική Απόφαση, 2019).

Τα μεμονωμένα άτομα ή οι οικογένειες που επιθυμούν να τεκνοθετήσουν, υποβάλλουν αίτηση ενδιαφέροντος στη πλατφόρμα Anynet, καταθέτοντας κάποια δικαιολογητικά που τους ζητούνται όπως είναι το πιστοποιητικό οικογενειακής κατάστασης, αντίγραφο αστυνομικής ταυτότητας ή διαβατηρίου, ποινικό μητρώο κ.ά. (Anynet, 2020). Σύμφωνα με το Άρθρο 1544 του Νόμου 2447/1996: *«Αυτός που υιοθετεί ανήλικο πρέπει να είναι μεγαλύτερος από τον υιοθετούμενο τουλάχιστον κατά δεκαοκτώ, αλλά όχι και περισσότερο από σαράντα πέντε χρόνια. Σε περίπτωση υιοθεσίας τέκνου του συζύγου, καθώς και αν συντρέχει σπουδαίος λόγος, το δικαστήριο μπορεί να επιτρέψει την υιοθεσία και όταν υπάρχει διαφορά ηλικίας μικρότερη, αλλά όχι κάτω των δεκαπέντε ετών.»* (Νόμος 2447/1996, 2020).

Μετά την υποβολή των δικαιολογητικών στη πλατφόρμα, ακολουθεί ο έλεγχος των δικαιολογητικών αυτών καθώς και η κοινωνική έρευνα από κοινωνικό λειτουργό. Πιο συγκεκριμένα, το Άρθρο 1557 του Νόμου 2447/1996, αναφέρει πως: *«πριν την τέλεση της υιοθεσίας, διεξάγεται από την κοινωνική υπηρεσία ή άλλη υπηρεσία ή κοινωνική οργάνωση αναγνωρισμένη ότι ειδικεύεται στις υιοθεσίες, επισταμένη κοινωνική έρευνα και μετά κατατίθεται εμπρόθεσμα στο δικαστήριο, σύμφωνα με τα οριζόμενα ειδικότερα στο νόμο, σχετική έκθεση για το αν, με βάση τα στοιχεία που*

προέκυψαν, η συγκεκριμένη νομοθεσία συμφέρει ή όχι τον υιοθετούμενο» (Νόμος 2447/1996, 2020).

Αν η κοινωνική έρευνα έχει θετική έκβαση, οι υποψήφιοι γονείς ακολουθούν πρόγραμμα εκπαίδευσης ώστε να προετοιμαστούν για τον καινούριο γονεϊκό τους ρόλο, καθώς και να λυθούν οι τυχόν απορίες τους από εξειδικευμένους επαγγελματίες όπως είναι οι κοινωνικοί λειτουργοί (Anynet, 2020).

Μετά την επιτυχή ολοκλήρωση των παραπάνω βημάτων, οι υποψήφιοι γονείς εγγράφονται στο Εθνικό Μητρώο Υποψηφίων Θετών Γονέων, όπου ακολουθείται η διαδικασία του "ταιριάσματος" παιδιού-υποψήφιου γονέα. Η περίοδος γνωριμίας με το παιδί παρακολουθείται από διεπιστημονική ομάδα όπου μετά τη θετική εισήγησή της δρομολογείται η νομική διαδικασία για να τελεστεί η τεκνοθεσία δικαστικά. (Anynet, 2020). Σύμφωνα με το Άρθρο 1549: *«Η υιοθεσία τελείται με δικαστική απόφαση, ύστερα από αίτηση του υποψήφιου θετού γονέα και αυτός που υιοθετεί συναινεί αυτοπροσώπως ενώπιον του δικαστηρίου.»* Η συναίνεση για την τεκνοθεσία σύμφωνα με το Άρθρο 1551, απαγορεύεται να δοθεί πριν συμπληρωθούν τρεις μήνες από τη γέννηση του τέκνου (Νόμος 2447/1996, 2020).

Το Άρθρο 1558 ορίζει πως: *«το δικαστήριο απαγγέλλει την υιοθεσία, εφόσον συντρέχουν οι όροι του νόμου και αφού διαπιστώσει, συνεκτιμώντας και την έκθεση του προηγούμενου άρθρου, (Αρ.1557, Κοινωνική Έρευνα) ότι, εν όψει της προσωπικότητας, της υγείας και της οικογενειακής και περιουσιακής κατάστασης εκείνου που υιοθετεί και του υιοθετούμενου, καθώς και της αμοιβαίας ικανότητάς τους προσαρμογής, η υιοθεσία συμφέρει τον υιοθετούμενο»* (Νόμος 2447/1996, 2020). Άξιο αναφοράς στο συγκεκριμένο σημείο είναι ότι δεν επισημαίνεται νομικά ο σεξουαλικός προσανατολισμός του υποψήφιου θετού γονέα, ως όρος για την θετική έκβαση της τεκνοθεσίας.

Αφότου συντελεστεί η τεκνοθεσία σύμφωνα με το Άρθρο 1566: *«τη γονική μέριμνα των φυσικών γονέων ή την επιτροπεία, υπό την οποία τυχόν τελούσε το θετό τέκνο, αντικαθιστά αυτοδικαίως η γονική μέριμνα των θετών γονέων. Οι φυσικοί γονείς δεν έχουν ούτε δικαίωμα επικοινωνίας με το θετό τέκνο. Αν ένας από τους συζύγους υιοθετήσει το τέκνο του άλλου, τη γονική μέριμνα έχουν από κοινού και οι δύο σύζυγοι.»* Όμως, *«όταν ο ένας σύζυγος υιοθετεί το τέκνο του άλλου, σύμφωνα με το Άρθρο 1562,*

οι δεσμοί του υιοθετημένου με το φυσικό γονέα του και τους συγγενείς του δεν διακόπτονται. Κατά τα λοιπά η υιοθεσία παράγει όλα τα αποτελέσματα υιοθεσίας που γίνεται και από τους δύο συζύγους» (Νόμος 2447/1996, 2020).

Μετά την ολοκλήρωση της διαδικασίας, η αρμόδια κοινωνική υπηρεσία είναι δίπλα στην θετή οικογένεια για τρία χρόνια, για οτιδήποτε χρειαστεί. Εάν η κοινωνική έρευνα του υποψηφίου δεν έχει θετική έκβαση, μπορεί να υποβάλλει νέα αίτηση μετά την πάροδο τριετίας.

Όσον αφορά τα τέκνα, σύμφωνα με το Άρθρο 1555: *«Ενώπιον του δικαστηρίου συναινεί αυτοπροσώπως και ο ανήλικος που υιοθετείται, εφ' όσον έχει συμπληρώσει το δωδέκατο έτος της ηλικίας του, εκτός αν βρίσκεται σε κατάσταση ψυχικής ή διανοητικής διαταραχής που περιορίζει αποφασιστικά τη λειτουργία της βούλησής του. Σε κάθε περίπτωση το δικαστήριο, ανάλογα με την ωριμότητα του ανήλικου, οφείλει να ακούει και τη δική του γνώμη.»* Ακόμα, σύμφωνα με το Άρθρο 1579: *«η υιοθεσία ενηλίκου επιτρέπεται μόνο όταν ο υιοθετούμενος είναι συγγενής έως και τον τέταρτο βαθμό εξ αίματος ή εξ αγχιστείας αυτού που υιοθετεί»* (Νόμος 2447/1996, 2020).

3.2 Ο Ρόλος του Κοινωνικού Λειτουργού όσον αφορά τη διαδικασία της τεκνοθεσίας στην Ελλάδα

3.2.1 Ο κοινωνικός λειτουργός και οι βιολογικοί γονείς.

Η διαδικασία της τεκνοθεσίας προκύπτει από την απομάκρυνση του παιδιού είτε με αυτόβουλη απόφαση του ενός ή και των δύο βιολογικών γονέων είτε με δικαστική απόφαση σε περίπτωση που η οικογένεια κρίνεται ακατάλληλη για την ανατροφή του. Ο ρόλος του κοινωνικού λειτουργού είναι βαρυσήμαντος όσον αφορά τους βιολογικούς γονείς καθώς διατηρεί συχνή επικοινωνία με αυτούς, ενημερώνοντας τους εκτενώς για τις επιλογές τους οδηγώντας τους στην ομαλή έκβαση της τεκνοθεσίας.

Ο επαγγελματίας φροντίζει για την καταγραφή του ιστορικού του γονέα ή των γονέων, το οποίο είναι απαραίτητο και για την αναζήτηση ριζών σε περίπτωση που το επιθυμήσει αργότερα το υιοθετημένο τέκνο (Παπαγιαννακοπούλου & Σπέντζα, 1994). Η επίτευξη της καλής σχέσης με την μητέρα και τον πατέρα είναι κομβική, ο

κοινωνικός λειτουργός θα πρέπει να έχει μη επικριτική στάση απέναντι τους βοηθώντας στην αντιμετώπιση αρνητικών συναισθημάτων αλλά και σε βιοποριστικά ζητήματα όπως η αναζήτηση στέγης. Σε περίπτωση που δεν έχουν σταθερή διαμονή ο κοινωνικός λειτουργός μπορεί να αξιοποιήσει την διαθεσιμότητα κοινωνικών δομών και να ερευνήσει για τυχόν επιδόματα τα οποία δικαιούνται οι εξυπηρετούμενοι. Εάν η γυναίκα διαμένει με συγγενικά άτομα είναι πιθανό να υπάρχει ένταση στο άμεσο περιβάλλον της και ο κοινωνικός λειτουργός αναλαμβάνει τον ρόλο του διαμεσολαβητή με στόχο την εκτόνωση της πίεσης και την μείωση συγκρούσεων.

Εξίσου σημαντική είναι η συμβουλευτική για την οριστικοποίηση της απόφασης της εγκύου ως προς την τεκνοθεσία, καθώς η πρόωγη τοποθέτηση του παιδιού μπορεί να οδηγήσει την μητέρα ή/και τον πατέρα σε διαφοροποίηση αυτής της απόφασης. Είναι σημαντικό να γίνουν όλες οι απαραίτητες συναντήσεις με τον βιολογική μητέρα ή/και τον πατέρα για την σφαιρική εκτίμηση της κατάστασης αλλά και για την κατάλληλη επιλογή πορείας πλεύσης (Κουσίδου, 2000).

3.2.2 Ο κοινωνικός λειτουργός και οι θετοί γονείς.

Ο κοινωνικός λειτουργός ο οποίος ασχολείται με την εξεύρεση θετής οικογένειας για κάποιο ανήλικο παιδί έχει μια σημαντική σειρά αρμοδιοτήτων, έχοντας πάντα ως στόχο το καλύτερο συμφέρον του παιδιού. Όπως αναφέρει και η Κουσίδου (1974) αναμφισβήτητα το κέντρο της τεκνοθεσίας ως διαδικασία είναι το εκάστοτε παιδί, δε μπορούμε όμως να παραβλέψουμε και να αγνοήσουμε τους ανθρώπους μέσω των οποίων ξεκίνησε το παιδί τη ζωή του και εκείνους με τους οποίους θα τη συνεχίσει. Με λίγα λόγια η ομαλή έκβαση της τεκνοθεσίας του παιδιού είναι άμεσα συνδεδεμένη με το κοινωνικό-οικογενειακό περίγυρο του. Στην αρχή της διαδικασίας της τεκνοθεσίας για τη διεξαγωγή της κοινωνικής έρευνας ο κοινωνικός λειτουργός βρίσκεται σε διερευνητικές συναντήσεις με την ενδιαφερόμενη θετή οικογένεια κατά τις οποίες γίνονται συνεντεύξεις. Μέχρι την δεκαετία του 1970 ο επαγγελματίας είχε στην διάθεση του τρεις μεθόδους για να μπορέσει να αξιολογήσει τους ενδιαφερόμενους. Η πρώτη ήταν η Διοικητική κατά την οποία ο κοινωνικός λειτουργός συνέλεγε διάφορες πληροφορίες για την οικογένεια όπως η ηλικία και οι

κοινωνικο-οικονομικοί παράγοντες, τις οποίες επεξεργαζόταν και σύμφωνα με αυτές διαμόρφωνε την άποψη του για την ενδεχόμενη θετή οικογένεια. Η δεύτερη μέθοδος ήταν η Διερευνητική σύμφωνα με την οποία διεξάγονται ατομικές και ομαδικές συνεντεύξεις με το ζευγάρι και με τα υπόλοιπα μέλη της οικογένειας με στόχο τη διαπίστωση των κινήτρων του ζευγαριού, την συναισθηματική τους ωριμότητα αλλά και την ποιότητα της συζυγικής σχέσης. Τέλος η τρίτη μέθοδος ήταν η Επιστημονική, όπου μέσω της συμπλήρωσης ερωτηματολογίων επιστημόνων έκρινε ο κοινωνικός λειτουργός την καταλληλότητα των αιτούντων. Αυτές οι μέθοδοι συμπύχθηκαν κατά την δεκαετία του 1980 σε μία, την Επιλογή και Προετοιμασία για τον γονικό ρόλο. Μέσω αυτής της μεθόδου γίνεται προσπάθεια για προετοιμασία ανάληψης του γονικού ρόλου και προδιαθέτει τους ίδιους τους αιτούντες για να αναγνωρίσουν οι ίδιοι αν είναι ικανοί για αυτόν (Κουσίδου, 1989).

Ο επαγγελματίας καλείται λοιπόν να εξετάσει λεπτομερώς τα χαρακτηριστικά της εκάστοτε οικογένειας ή μονογονέα που επιθυμεί να τεκνοθετήσει. Όπως προαναφέρθηκε, προετοιμάζει και εκπαιδεύει τους ενδιαφερόμενους για την ανάληψη του γονικού ρόλου, έχοντας τακτική και άμεση συνδιαλλαγή μαζί τους. Στις αρμοδιότητες του κοινωνικού λειτουργού είναι επίσης η ενημέρωση της θετής οικογένειας για τα απαραίτητα δικαιολογητικά που θα πρέπει να κατατεθούν όπως και η αποστολή τους. Μεγάλης σημασίας είναι η κοινωνική έκθεση που συντάσσεται με την ολοκλήρωση της κοινωνικής έρευνας στην οποία βεβαιώνεται η καταλληλότητα των συγκεκριμένων υποψηφίων. Σε περίπτωση θετικής έκβασης της κοινωνικής έρευνας, η αρμόδια κοινωνική υπηρεσία εγγράφει τον υποψήφιο στο μητρώο που τηρεί σύμφωνα με την παράγραφο 1 του άρθρου 20 νόμου υπ' αριθμόν 4538 το οποίο έχει προαναφερθεί και διεξάγει το πρόγραμμα εκπαίδευσης του άρθρου 24. Μετά και την επιτυχή παρακολούθηση του προγράμματος εκπαίδευσης, η αρμόδια κοινωνική υπηρεσία είναι υπεύθυνη για την αποστολή της πιστοποίησης της ολοκλήρωσης του εγκεκριμένου προγράμματος επιμόρφωσης που θα έχουν παρακολουθήσει οι ενδεχόμενοι θετοί γονείς. Ο κοινωνικός λειτουργός μεριμνά για την εγγραφή των ενδιαφερομένων στο Εθνικό Μητρώο Υποψηφίων Θετών Γονέων (Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, 2018).

Οι ευθύνες του κοινωνικού λειτουργού δεν σταματούν με την ολοκλήρωση της τεκνοθεσίας. Επιβλέπει την μετάβαση του ανηλίκου στο νέο περιβάλλον και παρέχει

υποστήριξη μέσω συμβουλευτικής στους θετούς γονείς διότι καμία προετοιμασία όσο καλή και αν είναι, δεν είναι δυνατόν να προβλέψει και να αντιμετωπίσει την πραγματικότητα της καθημερινότητας ενός παιδιού μέσα στην οικογένεια (Καλλινικάκη, 2001).

3.2.3 Ο κοινωνικός λειτουργός και το παιδί.

Μια διαδικασία που θέλει ειδικό χειρισμό είναι αυτή του να εξηγήσει ο επαγγελματίας στο παιδί τους λόγους για τους οποίους δεν γνώρισε ή απομακρύνθηκε από τους γονείς τους. Στην συνέχεια θα πρέπει να ασχοληθεί με τα συναισθήματα που διακατέχουν το παιδί, όπως άγχος, λύπη, ενοχή, φόβος, σύγχυση με σκοπό να τα επεξεργαστεί και να προετοιμαστεί καταλλήλως (Κουσίδου, 1989). Όταν το παιδί νιώσει πραγματική σύνδεση με τον κοινωνικό λειτουργό τότε ξεκινά μία ουσιαστικής συνεργασίας και επικοινωνία μεταξύ τους.

Όσον αφορά την σχέση του με το παιδί ο κοινωνικός λειτουργός θα πρέπει να εξετάσει λεπτομερώς την κατάσταση, να ακούσει το παιδί και να αφουγκραστεί τις ανησυχίες του, να ενημερωθεί για τα ενδιαφέροντα του με σκοπό να μπορέσει να βρει την κατάλληλη οικογένεια. Επιπροσθέτως, είναι υποχρεωμένος να μεταφέρει πάντα σε όποιον αναλάβει την φροντίδα του παιδιού την πραγματική αίσθηση του ιστορικού του παιδιού. Τέλος, ο κοινωνικός λειτουργός εποπτεύει την τεκνοθεσία μετά από την ολοκλήρωση της, κρατώντας επικοινωνία με το παιδί ειδικά το πρώτο διάστημα (Κουσίδου, 2000).

3.3 Αναφορά σε διεθνείς νομοθεσίες σχετικά με την τεκνοθεσία από ομόφυλα ζευγάρια

Παρακάτω γίνεται αναφορά σε νομοθεσίες που υπάρχουν ανά τον κόσμο και αφορούν την τεκνοθεσία από ομόφυλα ζευγάρια (Equaldex, 2022).

Ευρώπη:

Στην Ευρώπη η τεκνοθεσία από ομόφυλα ζευγάρια έχει θεσμοθετηθεί σε 18 χώρες, Πιο συγκεκριμένα αυτές είναι η Αυστρία από το 2015, το Βέλγιο από το 2006, η Κύπρος, η Δανία από το 2009, η Γαλλία από το 2013, η Γερμανία από το 2017, η Ελβετία το 2021, το Ηνωμένο Βασίλειο από το 2002, η Ισλανδία από το 2006, η Ισπανία από το 2005, η Ιρλανδία από το 2015, η Φινλανδία από το 2017, το Λουξεμβούργο από το 2015, η Μάλτα από το 2014, η Ολλανδία από το 2000, η Νορβηγία από το 2009, η Πορτογαλία από το 2015 και η Σουηδία από το 2002.

Οι χώρες οι οποίες απαγορεύουν την τεκνοθεσία από ομόφυλα ζευγάρια είναι η Ανδόρα, το Αζερμπαϊτζάν, η Αλβανία, η Αρμενία, η Βοσνία Ερζεγοβίνη, η Βουλγαρία, η Κροατία, η Εσθονία, η Γεωργία, η Ελβετία, η Ελλάδα, η Λιθουανία, η Λευκορωσία, η Μολδαβία, η Πολωνία, η Ρουμανία, η Ρωσία, το Σαν Μαρίνο, η Σερβία, η Σλοβακία, η Σλοβενία, η Τσεχία, η Τουρκία και η Ουκρανία, η Ουγγαρία και η Ιταλία.

Αμερική:

Στην Αμερική η τεκνοθεσία από ομόφυλα ζευγάρια επιτρέπεται στο Μεξικό από το 2010, στο Καναδά από το 1995, στη Γουαδελούπη 2013, στο Πουέρτο Ρίκο 2015, στον Άγιο Βαρθολομαίο από το 2013, στην Βραζιλία από το 2010, στην Κολομβία από το 2015 και τέλος στην Ουρουγουάη από το 2009 η οποία ήταν και η πρώτη χώρα της Λατινικής Αμερικής που επέτρεψε την τεκνοθεσία από ομόφυλα ζευγάρια.

Οι χώρες στις οποίες απαγορεύεται η τεκνοθεσία από ομόφυλα ζευγάρια είναι η Μπελίτζ, το Ελ Σαλβαδόρ, η Γουατεμάλα, η Νικαράγουα, ο Παναμάς, οι Μπαχάμες, τα Μπαρμπέιντος, η Κούβα, η Δομινικανή Δημοκρατία, η Γρενάδα, η Αϊτή, η Τζαμάικα Άγιος Χριστόφορος, η Αγία Λουκία, η Παραγουάη, το Περού, το Σουρινάμ, η Βενεζουέλα, η Κόστα Ρίκα, το Ελ Σαλβαδόρ, η Βολιβία, η Χιλή, το Εκουαδόρ, η Παραγουάη, το Περού όπως και η Βενεζουέλα.

Όσον αφορά τις Ηνωμένες Πολιτείες, η κάθε πολιτεία έχει και το δικό της νομικό πλαίσιο. Παρακάτω γίνεται αναφορά σε κάποιες Πολιτείες όπου επιτρέπεται η τεκνοθεσία από ομόφυλα ζευγάρια, καθώς και σε κάποιες Πολιτείες που απαγορεύεται.

Πιο συγκεκριμένα επιτρέπεται στο Μισισιπή από το 2016, στη Νεμπράσκα από το 2015, στο Αρκάνσας από το 2011, στο Κολοράντο από το 2004, στην Καλιφόρνια από το 2003, στην Πενσυλβανία από το 2002, στο Νιου Τζέρσεϊ από το 1995, στη Μασαχουσέτη από το 1993, στο Βερμόντ από το 1993, στη Λουιζιάνα από το 1982, στην Αλάσκα από το 1974, στη Νέα Υόρκη, στη Νεβάδα, στην Ουάσινγκτον, στη Μινεσότα, στο Μιζούρι, στη Μοντάνα.

Απαγορεύεται στη Βόρεια Καρολίνα, στο Οχάιο, στην Αλαμπάμα, στην Φλόριντα, στο Κάνσας, στο Μίσιγκαν, στη Βόρεια Ντακότα, στο Πουέρτο Ρίκο και στο Κεντάκι.

Αφρική:

Η τεκνοθεσία από ομόφυλα ζευγάρια απαγορεύεται στις περισσότερες χώρες της Αφρικής. Εξαιρέση αποτελούν η Αγία Ελένη, η Μαγιότ (γαλλικό τμήμα) από το 2013, το γαλλικό και βρετανικό τμήμα που ανήκει στην Γαλλία και τη Βρετανία αντίστοιχα (Rights in Reunion and British Indian Ocean Territory) και βρίσκεται στον ινδικό ωκεανό από το 2013, και ο Μαυρίκιος από το 2008.

Στην Νότια Αφρική θεσμοθετήθηκε η τεκνοθεσία από ομόφυλα ζευγάρια το 2010 μέσω του Children's Act. Σε όλες τις υπόλοιπες χώρες όπως το Κονγκό, η Σομαλία, οι Σεϋχέλλες, το Σουδάν, η Ζιμπάμπουε, η Τυνησία, η Αλγερία, η Ανγκόλα, το Καμερούν, το Τζιμπουτί, η Αίγυπτος, η Σομαλία, η Κένυα, η Γουϊνέα, το Μαλάουι, η Μαδαγασκάρη η Νιγηρία κ.α., απαγορεύεται η τεκνοθεσία από ομόφυλα ζευγάρια.

Ασία:

Η τεκνοθεσία απαγορεύεται σχεδόν σε όλες τις χώρες της Ασίας. Οι μόνες χώρες σε ολόκληρη την ασιατική ήπειρο που επιτρέπουν την τεκνοθεσία από ομόφυλα ζευγάρια είναι, η Ταϊβάν, το Ισραήλ από το 2008 και η Μιανμάρ από το 2016. Κάποιες από τις χώρες που απαγορεύουν την τεκνοθεσία από ομόφυλα ζευγάρια είναι η Κίνα, το Μπαχρέιν, η Σιγκαπούρη, το Ιράν, το Ιράκ, οι Φιλιππίνες, η Ινδονησία, το Πακιστάν, η Μαλαισία κ.ά. Άξιο αναφοράς είναι πως στη Βόρεια Κορέα οι ομοφυλόφιλοι θεωρούνται άρρωστοι και στα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα η ομοφυλοφιλία θεωρείται έγκλημα που τιμωρείται με απέλαση, πρόστιμα, φυλάκιση ή θανατική ποινή.

Ωκεανία:

Οι χώρες που επιτρέπεται η τεκνοθεσία από ομόφυλα ζευγάρια στην Ωκεανία είναι η Αυστραλία, η Νέα Ζηλανδία από το 2013, η Γαλλική Πολυνησία από το 2013, καθώς και σε κάποια νησιά όπως είναι η Νέα Καλεντόνια από το 2013. Στην Αυστραλία επιτρέπεται σε κάποιες περιοχές από το 2007 και σε όλη τη χώρα από το 2018.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: Αναφορά σε προηγούμενες έρευνες σχετικά με την τεκνοθεσία από ομόφυλα ζευγάρια

Αναφορά σε συναφείς έρευνες

Στον Ελλαδικό χώρο δεν φαίνεται να έχει διερευνηθεί επισταμένα το θέμα της τεκνοθεσίας από ομόφυλα ζευγάρια. Παρόλο που η νομιμοποίηση της αναδοχής παιδιών από ομόφυλα ζευγάρια θεσμοθετήθηκε, μελέτες γύρω από το θέμα της απόψεως των Ελλήνων σχετικά με την τεκνοθεσία από ομόφυλα ζευγάρια είναι περιορισμένες. Υπάρχουν βιβλιογραφικές έρευνες σχετικά με το θέμα αυτό οι οποίες αναφέρονται στα δεδομένα που υπάρχουν στην Ελλάδα αλλά και σε άλλες χώρες (Ράπτη Β., 2018), (Μπακαλούδη Β., 2015). Επίσης υπάρχουν αρκετές έρευνες που έχουν λάβει χώρα στο διεθνή χώρο και μελετάνε την τεκνοθεσία από ομόφυλα ζευγάρια, την άποψη κοινωνικών λειτουργών, την αποδοχή από την κοινωνία καθώς και την επίδραση που έχει στα ομόφυλα ζευγάρια και τα παιδιά που τεκνοθετούνται από αυτά.

Οι Takács, Szalma, Bartus και Tamás (2016) μελέτησαν τους καθοριστικούς παράγοντες της κοινωνικής στάσης ανθρώπων από χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης απέναντι στην τεκνοθεσία από ομόφυλα ζευγάρια, αναγνωρίζοντας παράλληλα τον ρόλο που μπορεί να διαδραματίσουν οι ομοφοβικές στάσεις στη διαμόρφωση απόψεων σχετικά με αυτό το θέμα. Η μελέτη εξέτασε τα δεδομένα που συλλέχθηκαν από 28 Ευρωπαϊκές χώρες. Διαπιστώθηκε ότι τα επίπεδα αποδοχής της τεκνοθεσίας παιδιών από ζευγάρια του ίδιου φύλου διέφεραν σημαντικά σε ολόκληρη την Ευρώπη. Τα χαμηλότερα επίπεδα υποστήριξης απέναντι στην τεκνοθεσία παιδιών από ομόφυλα ζευγάρια εντοπίστηκαν στην Κύπρο, την Ελλάδα, την Σλοβακία, την Πολωνία και στην Ουκρανία ενώ τα υψηλότερα επίπεδα υποστήριξης εκφράστηκαν στην Ισλανδία, στην Ολλανδία και στην Σουηδία. Το επίπεδο υποστήριξης για την τεκνοθεσία παιδιών από ομόφυλα ζευγάρια ήταν σχετικά υψηλό στις φιλελεύθερες και σοσιαλδημοκρατικές χώρες με υψηλά επίπεδα πρόνοιας και σε χώρες με υψηλά επίπεδα ισότητας των φύλων. Οι στάσεις απέναντι στο θέμα της τεκνοθεσίας παιδιών από ομόφυλα ζευγάρια ήταν σχετικά θετικές μεταξύ εκείνων που δεν υποστηρίζουν την παραδοσιακή οικογένεια ως ιδανικό, είναι ανεκτικοί απέναντι στην ομοφυλοφιλία και ανεκτικοί στο να έχουν ομοφυλόφιλους γείτονες, που δεν δεσμεύονται σε θρησκευτικές κοινότητες, είναι μέτρια ικανοποιημένοι ή δυσαρεστημένοι με τη δημοκρατία και που έχουν μια μέτρια

αριστερή θέση στον πολιτικό προσανατολισμό. Οι άτεκνοι, οι υψηλού επιπέδου μορφωμένοι, οι νέοι (έως την ηλικία των 30 ετών) και οι γυναίκες, ήταν πιο ανεκτικοί στην τεκνοθεσία παιδιών από ομόφυλα ζευγάρια. Ωστόσο, εκφράστηκε λιγότερη υποστήριξη από εκείνους που δεν πιστεύουν ότι ο γάμος είναι ένας ξεπερασμένος θεσμός, από τους παντρεμένους και από εκείνους που βλέπουν τη μητρότητα της γυναίκας που δεν έχει μια σταθερή σχέση ως μη αποδεκτή και που πιστεύουν ότι οι μακροχρόνιες σχέσεις έχουν θετικό αντίκτυπο στην ευτυχία.

Η Hall (2010) μελέτησε πως αξιολογούν οι εργαζόμενοι σε ιδρύματα τεκνοθεσίας της Βόρειας Καλιφόρνιας την καταλληλότητα πιθανών θετών γονέων που είναι ομοφυλόφιλοι ή αμφιφυλόφιλοι. Αυτή η μελέτη χρησιμοποίησε ένα εθελοντικό, εμπιστευτικό, ερωτηματολόγιο για την έρευνα 47 εργαζομένων (δεν διευκρινίζεται στην έρευνα ειδικότητες, γενικότερα όσων δουλεύουν σε αυτό το τομέα) στον τομέα της τεκνοθεσίας στη Βόρεια Καλιφόρνια. Η έρευνα έδειξε ότι η συντριπτική πλειοψηφία από τους εργαζόμενους αυτούς πιστεύουν πως οι ομοφυλόφιλοι και αμφιφυλόφιλοι πρέπει να επιτρέπεται να τεκνοθετούν και πως οι περισσότεροι από αυτούς είχαν ήδη εμπειρία συνεργασίας με θετούς γονείς που ήταν ομοφυλόφιλοι ή αμφιφυλόφιλοι. Παρόλο που βρέθηκαν κάποιες αρνητικές προκαταλήψεις, τα δεδομένα έδειξαν πως οι παράγοντες που θεωρήθηκαν πιο σημαντικοί από τους εργαζόμενους στο τομέα της τεκνοθεσίας κατά την αξιολόγηση πιθανών θετών γονέων δεν συνδέονταν με τον σεξουαλικό προσανατολισμό των γονέων αυτών. Όσον αφορά το ζήτημα του ταιριάσματος των παιδιών με τους υποψήφιους γονείς, η φυλή θεωρούνταν πιο σημαντικό κριτήριο σε σχέση με τον σεξουαλικό προσανατολισμό των πιθανών θετών γονέων από τους εργαζόμενους στον τομέα της τεκνοθεσίας. Ωστόσο, πολλοί ερωτηθέντες σημείωσαν ξεκάθαρα ότι δίνουν προτεραιότητα σε συγκεκριμένους παράγοντες βάσει των επιθυμιών των παιδιών που προσπαθούν να τοποθετήσουν στις οικογένειες. Μικρή στατιστική διαφορά βρέθηκε στους ερωτηθέντες που είχαν ομαδοποιηθεί κατά ηλικία και οικογενειακή κατάσταση, καμία στατιστική διαφορά δεν σημειώθηκε στους ερωτηθέντες που είχαν ομαδοποιηθεί κατά χρόνια εμπειρίας στον τομέα της τεκνοθεσίας και καμία στατιστική διαφορά δεν βρέθηκε στους ερωτηθέντες που είχαν ομαδοποιηθεί σύμφωνα με την επαγγελματική τους κατάρτιση σχετικά με τη συνεργασία με ομοφυλόφιλους ή αμφιφυλόφιλους γονείς έναντι εκείνων που δεν είχαν λάβει τέτοια εκπαίδευση. Ωστόσο, σημαντικές διαφορές βρέθηκαν στους ερωτηθέντες ομαδοποιημένους ανά φυλή. Αποτελέσματα έδειξαν ότι οι ερωτώμενοι που ήταν λευκοί εκδήλωσαν περισσότερες τάσεις ρατσισμού,

ομοφοβίας και θρησκευτικών προκαταλήψεων στην κοινωνία, μεταξύ άλλων παραγόντων, σε σχέση με τους ερωτώμενους που δεν ήταν λευκοί.

Οι Webb και Chonody (2014) έκαναν συστηματική ανασκόπηση της βιβλιογραφίας χρησιμοποιώντας βάσεις δεδομένων σχετικά με τον τομέα της ψυχολογίας, την ιστοσελίδα «ScienceDirect» και την πλατφόρμα «EBSCO». Τα ομόφυλα ζευγάρια υπόκεινται συχνά σε νομικές, πολιτικές και κοινωνικές διακρίσεις αλλά και σε υποδεέστερες νομικές προστασίες σε θέματα επιμέλειας παιδιών και τεκνοθεσίας. Παραδείγματος χάριν εάν ένα ομόφυλο ζευγάρι έχει παιδί και η σχέση τερματιστεί, ο μη βιολογικός γονέας κινδυνεύει να χάσει το παιδί του. Επιπροσθέτως, η ευημερία ενός παιδιού μπορεί να τεθεί σε κίνδυνο λόγω οικογενειακών, οικονομικών και νομικών ανασφαλειών που μπορούν να προκύψουν από τις διαταραχές στον δεσμό με τον μη βιολογικό γονέα. Βάση εμπειρικών στοιχείων δεν διαφαίνεται διαφορά στην ικανότητα να παρέχεται αγάπη και ένα υγιές περιβάλλον για τα παιδιά με βάση τον σεξουαλικό προσανατολισμό των γονέων. Επιπλέον, η έρευνα δεν βρήκε συναισθηματικές, ψυχολογικές, αναπτυξιακές ή κοινωνικές διαφορές μεταξύ των παιδιών που μεγαλώνουν από ομόφυλα ζευγάρια σε σχέση με παιδιά που μεγαλώνουν από ετερόφυλα ζευγάρια. Η ανισότητα στον τομέα του γάμου ως προς τα ομόφυλα ζευγάρια έχει σημαντικό αντίκτυπο στις ζωές και τις οικογένειες ομοφυλόφιλων ατόμων. Πέρα από τις διακρίσεις που αντιμετωπίζουν, μπορεί να οδηγήσει σε άγχος, κατάθλιψη, κατάχρηση ουσιών, αυτοκτονικό ιδεασμό και άλλα θέματα ψυχικής υγείας που σχετίζονται με το άγχος. Εκτός από τα νομικά, οικονομικά και κοινωνικά οφέλη του γάμου, η αναγνώριση σχέσεων ομόφυλων ζευγαριών μπορεί επίσης να μειώσει τον βαθμό ψυχοκοινωνικού στρες των ατόμων αυτών. Η νομιμοποίηση του γάμου ομόφυλων ζευγαριών μπορεί να επιτρέψει δικαιώματα πρόσβασης σε ζητήματα τεκνοθεσίας από τα ζευγάρια αυτά, γεγονός το οποίο μπορεί να είναι ένας λόγος για τον οποίο οι άνθρωποι αντιτίθενται στην νομιμοποίηση του γάμου ομόφυλων ζευγαριών. Η κατανόηση παραγόντων που επηρεάζουν τη στάση απέναντι στο γάμο ομοφυλόφιλων είναι απαραίτητη για την εκπαίδευση των υπευθύνων χάραξης πολιτικής, για την προώθηση θετικών αλλαγών και τη μείωση της προκατάληψης έναντι στον σεξουαλικό προσανατολισμό.

Στην έρευνα τους οι Fedewa, Black και Ahn (2014) έκαναν μια μετά-αναλυτική προσέγγιση όσον αφορά τα παιδιά που μεγάλωσαν σε οικογένειες με ομόφυλους γονείς σε σύγκριση με παιδιά που μεγάλωσαν σε οικογένειες με ομόφυλους γονείς.

Ποιότητα σχέσης γονέα-παιδιού

Στην έρευνα διαπιστώθηκε ότι δεν υπάρχει σαφής σχέση μεταξύ της ποιότητας της σχέσης του γονέα με το παιδί και του σεξουαλικού προσανατολισμού ή του φύλου του γονέα.

Ψυχολογική προσαρμογή των παιδιών

Η ψυχολογική προσαρμογή των παιδιών που μεγάλωσαν μέσα σε οικογένειες με ομόφυλους γονείς φάνηκε μέσα από την έρευνα να είναι καλύτερη από αυτή των παιδιών που μεγάλωσαν σε οικογένειες με ετερόφυλους γονείς. Οι πτυχές της ψυχολογικής προσαρμογής που συμπεριλαμβάνονταν ήταν: η συναισθηματική λειτουργία, η συμπεριφορά τους σύμφωνα με τα κοινωνικά και πολιτισμικά καθιερωμένα πρότυπα, ελλειπείς προβληματικές συμπεριφορές, καλύτερες σχέσεις με τους συνομηλίκους τους, λιγότερος στιγματισμός καθώς και ψυχική υγεία.

Η διασταύρωση του φύλου και της σεξουαλικότητας

Στην παρούσα ανάλυση δεν βρέθηκαν αποτελέσματα που να δηλώνουν την επιρροή στην ανάπτυξη των παιδιών από το φύλο και τη σεξουαλικότητα του γονέα. Η σεξουαλική ταυτότητα, η ταυτότητα φύλου και η έκφραση του φύλου είναι ξεχωριστά χαρακτηριστικά που σχετίζονται μόνο όταν αφορά την εσωτερίκευση τους μέσα σε ένα άτομο.

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ

Η έρευνα που πραγματοποιήθηκε στην παρούσα πτυχιακή ήταν ποιοτική καθώς είναι αναγκαία, μέσω της συζήτησης, να αποτυπωθούν οι απόψεις των ερωτώμενων κοινωνικών λειτουργών.

Σκοπός έρευνας

Σκοπός της παρούσας έρευνας είναι να αναδείξει τις απόψεις και τη στάση που έχουν κοινωνικοί λειτουργοί, που ήδη εργάζονται στον τομέα της τεκνοθεσίας, αναφορικά με το δικαίωμα των ομόφυλων ζευγαριών στην τεκνοθεσία.

Κριτήρια επιλογής δείγματος – μέθοδος δειγματοληψίας

Το δείγμα της παρούσας έρευνας απαρτίστηκε από δέκα κοινωνικούς λειτουργούς με ηλικίες που κυμαίνονται από τα τριάντα εννέα μέχρι τα εξήντα πέντε έτη. Ως κριτήρια επιλογής δείγματος θέσαμε οι συγκεκριμένοι κοινωνικοί λειτουργοί: α) να εργάζονται σε δημόσιες δομές παιδικής προστασίας και συγκεκριμένα στον τομέα αναδοχής/τεκνοθεσίας, β) να εργάζονται σε οργανώσεις που βρίσκονται σε διαφορετικές περιοχές της Ελλάδας, γ) να εργάζονται στον συγκεκριμένο τομέα τουλάχιστον τα τελευταία δύο έτη. Η συμβολή των κοινωνικών λειτουργών που εργάζονται στον τομέα παιδικής προστασίας κρίνεται άκρως σημαντική, καθώς μέσα από την κοινωνική έρευνα που διεξάγουν αποφασίζεται η έγκριση ενός ζευγαριού ή μονογονέα που επιθυμεί να τεκνοθετήσει και έπειτα η θετική ή η αρνητική έκβαση της τεκνοθεσίας.

Το δείγμα της παρούσας έρευνας, εκτός από το ότι πληροί τα προαναφερθέντα κριτήρια που θέσαμε, αποτελείται από κοινωνικούς λειτουργούς που διαφέρουν ως προς την ηλικία, το φύλο, τον σεξουαλικό προσανατολισμό και το μορφωτικό επίπεδο. Τα χαρακτηριστικά του δείγματος αναλυτικά παρουσιάζονται στον Πίνακα 1.

Πίνακας 1. Χαρακτηριστικά στοιχεία δείγματος

Συμμετέχοντες	Φύλο	Σεξουαλικός Προσανατολισμός	Ηλικία	Έτη εργασίας ως κλ στον τομέα της τεκνοθεσίας	Τόπος Κατοικίας
Σ1	Γυναίκα	Ετεροφυλόφιλη	45	16	Επαρχιακή Πόλη
Σ2	Γυναίκα	Ομοφυλόφιλη	42	10	Επαρχιακή Πόλη
Σ3	Γυναίκα	Ετεροφυλόφιλη	62	24	Επαρχιακή Πόλη
Σ4	Γυναίκα	Ετεροφυλόφιλη	41	19	Επαρχιακή Πόλη
Σ5	Γυναίκα	Ετεροφυλόφιλη	53	26	Επαρχιακή Πόλη
Σ6	Γυναίκα	Ετεροφυλόφιλη	46	10	Επαρχιακή Πόλη
Σ7	Γυναίκα	Ετεροφυλόφιλη	50	25	Μεγάλο Αστικό Κέντρο
Σ8	Γυναίκα	Ετεροφυλόφιλη	63	17	Επαρχιακή Πόλη
Σ9	Γυναίκα	Ετεροφυλόφιλη	45	2	Επαρχιακή Πόλη

Σ10	Άνδρας	Ετεροφυλόφιλος	39	13	Επαρχιακή Πόλη
-----	--------	----------------	----	----	-------------------

Για τη συλλογή του δείγματος χρησιμοποιήθηκε η μέθοδος της χιονοστιβάδας. Μέσω του συγκεκριμένου είδους δειγματοληψίας προσεγγίσαμε μία κοινωνική λειτουργό που εργάζεται σε επαρχιακή πόλη, η οποία μας σύστησε και άλλους κοινωνικούς λειτουργούς με σκοπό να συμπληρωθεί ο κατάλληλος αριθμός δείγματος για την υλοποίηση της έρευνας. Η μέθοδος της χιονοστιβάδας επιλέχθηκε λόγω της δυσκολίας εύρεσης κοινωνικών λειτουργών που εργάζονται στις συγκεκριμένες δομές. Σε αρχικό στάδιο απευθυνθήκαμε σε δύο δημόσιους φορείς παιδικής προστασίας από τους οποίους δεν λάβαμε απάντηση όσον αφορά τη συμμετοχή τους εντός του χρονικού ορίου που θέσαμε.

Συλλογή στοιχείων – ερευνητικό εργαλείο

Η συλλογή δεδομένων πραγματοποιήθηκε μέσω ημι-δομημένων συνεντεύξεων, καθώς υπήρχαν προκαθορισμένες ερωτήσεις που λειτούργησαν ως οδηγός για να καλυφθούν τα θέματα τα οποία αποτελούν τα ερευνητικά μας ερωτήματα. Επιπροσθέτως, επιλέξαμε την ημι-δομημένη συνέντευξη διότι παρέχει ευελιξία στον ερευνητή ως προς τη τροποποίηση του περιεχομένου των ερωτήσεων ανάλογα με τον ερωτώμενο και ως προς την προσθαφαίρεση ερωτήσεων και θεμάτων για συζήτηση.

Διατύπωση ερευνητικών ερωτημάτων ή υποθέσεων

- Ποιες είναι οι απόψεις των κοινωνικών λειτουργών που εργάζονται στον τομέα της τεκνοθεσίας για το δικαίωμα τεκνοθεσίας από ομόφυλα ζευγάρια.
- Ποιες είναι οι απόψεις των κοινωνικών λειτουργών που εργάζονται στον τομέα της τεκνοθεσίας για το δικαίωμα τεκνοθεσίας του βιολογικού παιδιού του/της συζύγου όταν πρόκειται για ομόφυλα ζευγάρια.

- Ποιες είναι οι απόψεις των κοινωνικών λειτουργών που εργάζονται στον τομέα της τεκνοθεσίας για το δικαίωμα αναδοχής παιδιών από ομόφυλα ζευγάρια.
- Πως οι κοινωνικοί λειτουργοί που εργάζονται στον τομέα της τεκνοθεσίας αξιολογούν το ισχύον νομοθετικό πλαίσιο που δεν παρέχει το δικαίωμα τεκνοθεσίας σε ομόφυλα ζευγάρια.

Ερωτήσεις/Άξονες Συνέντευξης

Αναλυτικά οι ερωτήσεις παρουσιάζονται στο παράρτημα 1.β. Στα πλαίσια της ποιοτικής συνέντευξης και ανάλογα με τις απαντήσεις των συνεντευξιζόμενων, ακολούθησαν και συμπληρωματικές διευκρινιστικές ερωτήσεις. Η χρονική περίοδος που πραγματοποιήθηκαν οι συνεντεύξεις ήταν από τις 19/8/2020 έως τις 16/4/2021.

Οι συμμετέχοντες πληροφορήθηκαν για τον σκοπό της έρευνας και η συμμετοχή τους ήταν εθελοντική. Επιπλέον, οι συνεντευξιζόμενοι συμπλήρωσαν έντυπα συναίνεσης στα οποία διασφαλίζεται πως θα διατηρηθεί η ανωνυμία και το απόρρητό τους.

Ανάλυση δεδομένων

Η ανάλυση των δεδομένων πραγματοποιήθηκε με τη μέθοδο της θεματικής ανάλυσης. Είναι μια μέθοδος εντοπισμού, περιγραφής, αναφοράς και «θεματοποίησης» επαναλαμβανόμενων νοηματικών μοτίβων, δηλαδή «θεμάτων» τα οποία προκύπτουν από τα ερευνητικά δεδομένα, και αποτελεί βασικό εργαλείο για όλους τους ερευνητές που ασχολούνται με την ποιοτική έρευνα (Braun & Clark, 2006).

Δυσκολίες

Κατά τη διάρκεια της παρούσας πτυχιακής εργασίας υπήρξε δυσκολία στην εύρεση κοινωνικών λειτουργών που εργάζονται σε δομές παιδικής προστασίας. Όπως προαναφέρθηκε, προσεγγίσαμε δυο μεγάλες δομές παιδικής προστασίας δημοσίου φορέα της πρωτεύουσας και μέσω ηλεκτρονικού μηνύματος τους ζητήσαμε να συμμετάσχουν στην έρευνα. Θέσαμε ένα χρονικό περιθώριο να απαντήσουν, είτε θετικά είτε αρνητικά, όμως δεν λάβαμε απάντηση.

Άλλη μία δυσκολία ήταν ότι έρευνα πραγματοποιήθηκε εν καιρώ πανδημίας.

Για την απαραίτητη λήψη κατάλληλων μέτρων με σκοπό την προστασία κατά του Covid 19, οι συνεντεύξεις πραγματοποιήθηκαν διαδικτυακά.

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Οι απόψεις των κοινωνικών λειτουργών για την τεκνοθεσία από ομόφυλα ζευγάρια

Οι απόψεις των κοινωνικών λειτουργών όσον αφορά την τεκνοθεσία από ομόφυλα ζευγάρια μέσα από την έρευνα μας διαφαίνεται ότι διαφέρουν και κατηγοριοποιούνται σε τρεις ομάδες. Η πρώτη είναι εκείνοι που συμφωνούν με το δικαίωμα τεκνοθεσίας από ομόφυλα ζευγάρια καθώς δεν βρίσκουν κάποιο συσχετισμό μεταξύ σεξουαλικού προσανατολισμού και γονεϊκότητας. Οι κοινωνικοί λειτουργοί που υποστηρίζουν αυτή την άποψη θεωρούν ότι η τεκνοθεσία είναι μια διαδικασία η οποία ως κύριο στόχο έχει την ευημερία του παιδιού και την κάλυψη των αναγκών του. Ο σεξουαλικός προσανατολισμός του θετού γονιού δεν είναι ένας από τους παράγοντες που θα έπρεπε να λαμβάνει υπόψη ένας κοινωνικός λειτουργός κατά τη διάρκεια της αναζήτησης ενός κατάλληλου περιβάλλοντος για το παιδί.

«εγώ θέλω να πω ότι δεν υπάρχει γενικότερα δικαίωμα ενός ανθρώπου να τεκνοθετεί [...] δεν μιλάμε για δικαίωμα γονέων, μιλάμε για δικαίωμα παιδιού να έχει ένα σπιτικό και μια οικογένεια [...] εγώ δεν θεωρώ ότι όλο αυτό έχει να κάνει με το φύλο. Γιατί ακριβώς θεωρώ ότι κάποιος δεν γίνεται καλός γονιός εξαιτίας του φύλου του».
(Ερωτώμενη 4)

Επιπρόσθετα διακρίνουμε πως υπάρχουν και περιπτώσεις όπως αυτή της Ερωτώμενης 2. Η συγκεκριμένη κοινωνική λειτουργός δηλώνει ανοιχτά πως είναι ομοφυλόφιλη και έχει υποχρέωση αλλά και δικαίωμα να αξιολογεί, ως επαγγελματίας, την καταλληλότητα των υποψηφίων θετών γονέων να τεκνοθετήσουν, χωρίς ωστόσο η ίδια να έχει αυτό το δικαίωμα σαν Ελληνίδα πολίτης. Έχει, πιο αναλυτικά, την αρμοδιότητα να αξιολογεί την καταλληλότητα των υπόλοιπων θετών γονέων αλλά η ίδια δεν κρίνεται κατάλληλη να τεκνοθετήσει, λόγω του σεξουαλικού προσανατολισμού της.

«Εννοείται θετική. Καταρχήν αν έλεγα και ότι δεν είμαι θετική θα ήταν σαν να ρίχνω μούντζα στον εαυτό μου, δηλαδή εε, αυτή τη στιγμή για να καταλάβεις εγώ είμαι λεσβία και θεωρητικά βάση νόμου, δυστυχώς δεν μου επιτρέπεται να υιοθετήσω παιδί με την

σύντροφό μου, γιατί δεν θεωρούμαστε κατάλληλες, αλλά ταυτόχρονα είναι το οξύμωρο του κράτους και των θεσμών ότι κρίνω την καταλληλότητα άλλων». (Ερωτώμενη 2)

Στη δεύτερη κατηγορία εντάσσονται οι κοινωνικοί λειτουργοί που στο αρχικό στάδιο της συνέντευξής τους δηλώνουν θετικοί ως προς την τεκνοθεσία από ομόφυλα ζευγάρια αλλά στην συνέχεια, στα λεγόμενά τους, γίνεται αντιληπτή η διάκριση τους ως προς τα ομόφυλα και τα ετερόφυλα ζευγάρια. Για την ακρίβεια, δηλώνουν ανενδοίαστα πως στην περίπτωση που θα κληθούν να επιλέξουν ανάμεσα σε ένα ετερόφυλο και ένα ομόφυλο ζευγάρι που θα έχουν τον ίδιο βαθμό ικανότητας για την ανάληψη φροντίδας τέκνου, θα επέλεγαν το ετερόφυλο. Υποστηρίζουν ότι θα οδηγούνταν στην συγκεκριμένη επιλογή επειδή η κοινωνία είναι αγκιστρωμένη σε στερεότυπα που θέλουν την ύπαρξη μητρικού και πατρικού ρόλου-προτύπου. Επιπλέον, τονίζουν ότι εάν το παιδί μεγάλωνε σε μία ομόφυλη οικογένεια, εξαιτίας των συγκεκριμένων στερεοτύπων θα είχε περισσότερες δυσκολίες.

«...δεν έχω κανένα πρόβλημα, προτιμώ αυτή την οικογένεια από οποιαδήποτε άλλη η οποία έρχεται και λέει «α τι ωραία θα έχω κάποιον στα γεράματα μου» [...] Εάν μου πείτε όμως ότι όταν έχω ένα ζευγάρι το οποίο είναι ετερόφυλο και έχει τα ίδια πράγματα με ένα ομοφυλόφιλο ζευγάρι, τα ίδια θα προτιμήσω το ετερόφυλο». (Ερωτώμενη 3)

«[...]για τους γονεϊκούς ρόλους γιατί εκεί πλέον, γιατί δεν μπορεί, η εποχή μας ακόμα δεν έχει ξεφύγει από τα εε πρότυπα, τα στερεότυπα που υπάρχουν μάνας, πατέρα, και ποιος είναι η μάνα και ποιος είναι ο πατέρας. Θα πρέπει δηλαδή το παιδί το οποίο θα βρεθεί σε αυτή την οικογένεια των ομοφυλοφίλων να διανύσει και οι άνθρωποι αυτοί να διανύσουν ένα παραπάνω δρόμο για να μπορεί να ανταποκριθεί εε στην κοινωνία μας σήμερα». (Ερωτώμενη 3)

Επιπλέον διατηρούν επιφυλάξεις όσον αφορά την ικανότητα ενός ομόφυλου ζευγαριού να ασκήσει ορθά τον γονεϊκό του ρόλο. Προβληματίζονται ως προς την επιρροή που θα έχει ο σεξουαλικός προσανατολισμός των γονέων στη σεξουαλικότητα των παιδιών, γι αυτό μέσα στις ευθύνες του ομόφυλου ζευγαριού πρέπει να εντάσσεται και η αποφυγή προβολής της δικής τους σεξουαλικότητας.

«Ναι, είμαι πολύ θετική αρκεί να αναλάβουν σωστά την ευθύνη και τον γονεϊκό τους ρόλο απέναντι στο παιδί. Με την έννοια να μην το βομβαρδίζουν συνεχώς με στοιχεία ομοφυλοφιλίας». (Ερωτώμενη 5)

Στην τρίτη κατηγορία κατατάσσουμε τους κοινωνικούς λειτουργούς οι οποίοι αντιτίθενται στην τεκνοθεσία από ομόφυλα ζευγάρια. Έγινε αντιληπτό πως κάποιοι επαγγελματίες θεωρούν αποτρεπτικό παράγοντα τον σεξουαλικό προσανατολισμό των ομόφυλων ζευγαριών καθώς στηρίζουν πως θα επιβαρύνει την ομαλή εξέλιξη της μετέπειτα ζωής των υποψήφιων θετών παιδιών.

Ορισμένοι κοινωνικοί λειτουργοί θέτουν ως ζήτημα ότι η ευημερία των παιδιών δεν μπορεί να επιτευχθεί λόγω του σεξουαλικού προσανατολισμού των ομόφυλων ζευγαριών. Αναφέρουν πως ένα ομόφυλο ζευγάρι είναι πιθανό να επηρεάσει το παιδί που θα τεκνοθετήσει όσον αφορά την σεξουαλική του ταυτότητα. Πιο συγκεκριμένα θεωρούν πως λόγω της ομοφυλοφιλικής σεξουαλικής ταυτότητας που θα έχουν οι θετοί γονείς, θα επηρεαστεί και θα την υιοθετήσει και το ίδιο το παιδί.

«Από εκεί και πέρα αν θα πρέπει να σκεφτούμε και να βάλουμε το συμφέρον του παιδιού σε πρώτη θέση η δική μου η άποψη είναι ότι ένα ζευγάρι ομόφυλο, είτε αυτοί είναι άνδρες είτε είναι γυναίκες, δε θα είναι σωστό πρότυπο στο παιδί με αποτέλεσμα να μη το αφήνουν ελεύθερο να μην εκδηλώσει και το ίδιο τη δική του σεξουαλική ταυτότητα(..) Άρα εε διαφωνώ με το να αναλάβει εε να υιοθετήσουν ομόφυλα ζευγάρια κάποιο παιδί όχι γιατί δεν τους θεωρώ ικανούς». (Ερωτώμενη 1)

Κάποιοι επαγγελματίες θεωρούν πως οι γονεϊκοί ρόλοι ορίζονται ανάλογα με το φύλο του εκάστοτε γονέα. Πιο συγκεκριμένα, εστίασαν στην διαφορετικότητα αλλά και την αναγκαιότητα της από κοινού ύπαρξης μητρικού και πατρικού προτύπου σε μία οικογένεια.

«Θεωρώ ότι το πατρικό και το μητρικό πρότυπο πρέπει να αποτελείται από διαφορετικά γένη. [...] μπορεί να είναι συντηρητική η άποψη μου εε αλλά θεωρώ τη μητέρα γυναίκα». (Ερωτώμενη 8)

Επιπροσθέτως, διαφαίνεται η αντίρρηση των ερωτώμενων όσον αφορά την τεκνοθεσία από ομόφυλα ζευγάρια, χωρίς να επιθυμούν να επεκταθούν στους λόγους για τους οποίους έχουν διαμορφώσει αυτήν την άποψη.

«Όχι δεν θα ήθελα να απαντήσω. Είμαι απόλυτη σε αυτό και θεωρώ ότι δεν είναι σωστά τα ομόφυλα ζευγάρια να υιοθετούν». (Ερωτώμενη 6)

Απόψεις των κοινωνικών λειτουργών για το δικαίωμα αναδοχής παιδιών από ομόφυλα ζευγάρια

Οι απόψεις των κοινωνικών λειτουργών ως προς την αναδοχή από ομόφυλα ζευγάρια ποικίλλουν. Κάποιοι κοινωνικοί λειτουργοί έχουν θετική στάση ως προς το συγκεκριμένο θεσμοθετημένο, στη χώρα μας, δικαίωμα, υποστηρίζοντας τους ομοφυλόφιλους γονείς και άλλοι δεν είναι σύμφωνοι με το να εφαρμόζεται σε ομόφυλα ζευγάρια.

Κάποιοι ερωτώμενοι έχουν θετική στάση ως προς την αναδοχή παιδιού από ομόφυλα ζευγάρια. Ανέφεραν πως σημαντικό για τη θετική έκβαση της αίτησης αναδοχής τους, είναι να έχουν χαρακτηριστικά που τονίζουν την ικανότητά τους να προχωρήσουν σε ένα τέτοιο βήμα, όπως είναι οι ομαλές σχέσεις μεταξύ τους και η αγάπη προς το παιδί, χωρίς να εστιάζουν στο φύλο του αναδόχου γονιού.

«Ου ναι, και στην αναδοχή είμαι υπέρ, εε αν δηλαδή δύο άνθρωποι είναι ώριμοι και έχουνε μια πολύ καλή σχέση μεταξύ τους σαφώς μπορούν να φροντίσουν ένα παιδί, να το φιλοξενήσουν στο σπίτι τους, να του δώσουν αγάπη.. Δηλαδή εγώ δίνω βαρύτητα σε αυτά τα χαρακτηριστικά, κι όταν αξιολογώ ανθρώπους ε για αυτό τους αξιολογώ, όχι για το αν είναι άντρας η γυναίκα». (Ερωτώμενη 4)

Η παρακάτω ερωτώμενη δηλώνει θετική ως προς την αναδοχή από ομόφυλα ζευγάρια αιτιολογώντας πως το γεγονός ότι το παιδί τοποθετείται σε μία ανάδοχη οικογένεια και οι φυσικοί γονείς έχουν ακόμα δυνατότητα επισκεπτηρίου, αποτελεί σημαντικό παράγοντα ώστε να μπορεί να “επιλέξει” τη σεξουαλικότητά του, καθώς θα λαμβάνει ερεθίσματα και από τους δύο τύπους οικογένειας. Κατά δήλωσή τους, η σεξουαλικότητα ενός ατόμου είναι ζήτημα προτίμησης και επιλογής όπου είναι δυνατόν να αποκτηθεί μέσα από τη διαδικασία της μίμησης προτύπων και στην προκειμένη περίπτωση τους γονείς-πρότυπα.

«...αυτά που κάνει και το κράτος στην αναδοχή είναι λίγο ηθικό προς το παιδί, ότι του δίνει...τα ομόφυλης και ετερόφυλης ζωής, οπότε είναι και πιο ελεύθερο εκεί να φιλτράρει και να αποφασίσει τι θέλει να ακολουθήσει αυτό στον εαυτό του, στην προσωπικότητά του, στον χαρακτήρα του. Τι του ταιριάζει καλύτερα». (Ερωτώμενη 5)

Κάποιοι κοινωνικοί λειτουργοί δηλώνουν θετικοί ως προς την αναδοχή από ομόφυλα ζευγάρια, επειδή θεωρούν ορθότερο να επιτρέπεται να αναλαμβάνουν οι ομόφυλες οικογένειες παιδιά μόνο μέσω της αναδοχής, η οποία δεν έχει τον χαρακτήρα της μονιμότητας, και όχι μέσω του θεσμού της τεκνοθεσίας

«Κάποιες φορές βέβαια η αναδοχή μπορεί να εξελιχθεί σε υιοθεσία. Δηλαδή σε αυτή την περίπτωση θα λέγαμε πως είναι πιο εε πώς να το έλεγα εε λίγο πιο ελαφρύ; Λίγο πιο εε όχι ελαφρύ, ναι θα μπορούσε να λειτουργήσει λίγο περισσότερο από την στιγμή που δεν υπάρχει υιοθεσία και ξέρεις ότι το παιδί αυτό θα μεγαλώσει και θα ενηλικιωθεί με ένα ομόφυλο ζευγάρι». (Ερωτώμενη 9)

Κάποιοι άλλοι ερωτώμενοι διατηρούν επιφυλάξεις ως προς την αναδοχή από ομόφυλα ζευγάρια, καθώς δεν δηλώνουν ούτε θετικοί ούτε αρνητικοί ως προς το συγκεκριμένο νομικά θεσμοθετημένο δικαίωμα. Είναι διακριτή η αποφυγή δήλωσης άμεσης αρνητικής ή θετικής στάσης ως προς την αναδοχή από ομόφυλα ζευγάρια, χρησιμοποιώντας επιχειρήματα που δεν συνιστούν προϋποθέσεις για την ανάληψη φροντίδας τέκνου, στον θεσμό της αναδοχής. Μία από αυτές τις περιπτώσεις βρίσκεται στην απάντηση μιας ερωτώμενης που επισημαίνει τη σημαντικότητα της άσκησης γονεϊκού ρόλου στους ανάδοχους γονείς που επιθυμούν να αναλάβουν τη φροντίδα ενός παιδιού. Το να έχει ένας υποψήφιος ανάδοχος γονέας “εμπειρία στο μεγάλο παιδιού” δεν είναι κάτι που προβλέπεται από τον Νόμο, ούτε αποτελεί όρο για την έγκριση της αίτησης αναδοχής του. Επιπλέον, τις περισσότερες φορές, δεν είναι εφικτό τα ομόφυλα ζευγάρια να έχουν προηγούμενη εμπειρία ανατροφής παιδιού από τη στιγμή που δεν τους επιτρέπεται να τεκνοθετήσουν.

«Ε το ίδιο. Εκεί στην αναδοχή, στην αναδοχή εε θα πρέπει να έχουνε περίσσειμα ψυχής και να έχουνε εε να έχουν ασκήσει για εμένα τον γονεϊκό ρόλο, εε να τον έχουνε ασκήσει. Εε γιατί τα παιδιά στην αναδοχή εε είναι περισσότερο πληγωμένα, συνήθως είναι πληγωμένα, είναι παιδιά τα οποία θέλουνε μια ιδιαίτερη μεταχείριση από ένα έμπειρο, από κάποιον ο οποίος έχει περίσσειμα αγάπης αλλά έχει και μια εμπειρία στο μεγάλο των παιδιών. Δηλαδή ζητάμε από κάποιον να επουλώσει πληγές». (Ερωτώμενη 3)

Επισημαίνουν προϋποθέσεις που ισχύουν ούτως ή άλλως για όλα τα ζευγάρια που επιθυμούν να αναλάβουν τη φροντίδα ενός παιδιού ως ανάδοχοι γονείς, όπως για

παράδειγμα η ικανότητα ενός ζευγαριού να “αγκαλιάσει” το παιδί και να το βοηθήσει να ξεπεράσει τα τραύματά του.

«Το θεωρώ ότι το πρώτο πράγμα που πρέπει να κοιτάζει κανείς στην αναδοχή θα πρέπει να το δει σαν προσωπικότητα και αν μπορεί να συμβάλει στο να δώσει μια εε αγκαλιά σε ένα παιδί και να επουλώσει πληγές». (Ερωτώμενη 3)

Κάποιοι κοινωνικοί λειτουργοί θεωρούν ως δικλείδα ασφαλείας το γεγονός ότι τα ομόφυλα ζευγάρια έχουν το δικαίωμα να αναλαμβάνουν παιδιά μόνο μέσω της αναδοχής και όχι μέσω της τεκνοθεσίας.

«Εε θεωρώ ότι θα πρέπει να τους δίνεται η δυνατότητα αλλά επίσης θεωρώ ότι είναι προστατευτικό το κομμάτι του ότι παίρνουν μόνο σε αναδοχή παιδιά και το ότι δεν γίνεται τεκνοθεσία». (Ερωτώμενος 10)

Ο αναθεωρημένος Νόμος 4538/2018 περί Υιοθεσίας και Αναδοχής, επιτρέπει στα ομόφυλα ζευγάρια να κάνουν αίτηση μέσω του Anynet, με σκοπό να γίνουν ανάδοχοι γονείς ενός παιδιού που προστατεύεται σε πλαίσιο Παιδικής Προστασίας της ελληνικής επικράτειας. Ανάμεσα σε πολλές απαντήσεις μία ερωτώμενη διαφαίνεται να έχει ανεπαρκή ενημέρωση ως προς τις αλλαγές που συμβαίνουν στο νομοθετικό πλαίσιο οικογενειακού δικαίου, όπου σχετίζεται άμεσα με τον τομέα απασχόλησης της. Για την ακρίβεια, δεν γνώριζε ότι ο Νόμος έχει αλλάξει και έχει τεθεί ήδη σε εφαρμογή τα τελευταία 2 έτη.

«Τι εννοείς έχει θεσμοθετηθεί, δεν κατάλαβα».

«Δεν το ξέρω, ούτε καν αυτό ήξερα».

«Δεν έχω κάποια ενημέρωση για την θεσμοθέτηση της αναδοχής». (Ερωτώμενη 8)

Απόψεις κοινωνικών λειτουργών για το ισχύον νομοθετικό πλαίσιο που δεν παρέχει το δικαίωμα τεκνοθεσίας σε ομόφυλα ζευγάρια

Κατά τη συλλογή στοιχείων από τις συνεντεύξεις έγινε αντιληπτό ότι οι ερωτώμενοι κοινωνικοί λειτουργοί εστίασαν σε διαφορετικά ζητήματα όσον αφορά το νομοθετικό πλαίσιο για την τεκνοθεσία από ομόφυλα ζευγάρια στην Ελλάδα και από τις απαντήσεις τους διαφαίνονται ποικίλες απόψεις.

Σύμφωνα με τις απαντήσεις των ερωτώμενων προκύπτει μια κατηγορία απόψεων η οποία επικεντρώνεται στον κομβικό ρόλο που έχουν οι επικρατούσες κοινωνικές απόψεις αλλά και το νομοθετικό πλαίσιο αναφορικά με το εν λόγω ζήτημα. Θεωρώντας ως πιο διαδεδομένη την αρνητική στάση των πολιτών πάνω σε στο ζήτημα, πιστεύουν πως αυτός ο παράγοντας είναι ανασταλτικός για την ψήφιση αλλά και τη σωστή εφαρμογή κάποιου σχετικού νόμου.

«Θεωρώ ότι και να υπάρχουνε περιθώρια βελτίωσης του εν λόγω νομοσχεδίου θα υπάρχουν αντιρρήσεις από την Ελληνική κοινωνία γιατί αυτή τη στιγμή η κοινωνία δεν μπορεί να αποδεχθεί ότι δύο ομόφυλα ζευγάρια θα μπορέσουνε να αναλάβουν τη φροντίδα ενός παιδιού και να υιοθετήσουν». (Ερωτώμενη 6)

Μια ερωτώμενη αναφέρεται στο ζήτημα της επιρροής που μπορεί να ασκήσει το νομοθετικό πλαίσιο σε ό,τι αφορά την αποδοχή της τεκνοθεσίας από ομόφυλα ζευγάρια. Θεωρεί πως με την κατάλληλη ευαισθητοποίηση πάνω σε θέματα διαφορετικότητας, θα γινόταν ευκολότερα αποδεκτός ένας νόμος που αφορά το παρόν ζήτημα.

«Ε για μένα πρώτα πρέπει να δοθεί βαρύτητα σε αυτό, ο νόμος να βοηθήσει στο να κάνουμε τα ψυχολογικά βήματα. [...] Άρα χρειαζόμαστε μεγαλύτερη ευαισθητοποίηση στα θέματα της διαφορετικότητας, ε οπότε αν τα αποδεχτούμε αυτά, πιο εύκολα μετά θα μπορέσουμε να αποδεχτούμε και έναν νόμο ότι α ναι και οι γκέι άνθρωποι μπορούν να ασκήσουν αυτά που ασκούμε και οι υπόλοιποι». (Ερωτώμενη 4)

Επίσης, από τα λεγόμενα των κοινωνικών λειτουργών προκύπτει μια κατηγορία απόψεων στην οποία υποστηρίζεται πως δεν θα έπρεπε να υπάρχει διαφοροποίηση στα δικαιώματα που έχουν τα ομόφυλα ζευγάρια όσον αφορά την ανάδοχη και την τεκνοθεσία. Ουσιαστικά οι ερωτώμενοι θεωρούν πως θα έπρεπε να υπάρχει κοινή

γραμμή για αυτούς τους δυο θεσμούς, μη μπορώντας να αντιληφθούν τους λόγους για τους οποίους έχει υπάρξει αυτός ο διαχωρισμός.

«Ναι, δεν έπρεπε να διαχωριστεί τώρα αυτό το πράγμα. Καθόλου. Απ' τη στιγμή που το ανοίξανε σε ό,τι αφορά την αναδοχή έπρεπε και στην υιοθεσία να γίνει». (Ερωτώμενη 7)

«Ποια είναι η διαφορά, το ότι εεε με ποιο κριτήριο.. Ποια είναι η διαφορά εε που να επιτρέπει την αναδοχή και όχι την υιοθεσία». (Ερωτώμενη 8)

Μια ακόμα κατηγορία που διαφαίνεται είναι αυτή που εκφράζει τη θετική στάση των ερωτώμενων ως προς την θεσμοθέτηση της τεκνοθεσίας από ομόφυλα ζευγάρια αλλά υπό προϋποθέσεις. Κάποιοι κοινωνικοί λειτουργοί, θεωρούν αναγκαία παράμετρο για την τεκνοθεσία, την πιο εξειδικευμένη αξιολόγηση των ομόφυλων ζευγαριών σε σύγκριση με των ετερόφυλων.

«Θα μπορούσαν να κάνουν και υιοθεσία. Απλά θα έπρεπε να είναι εξειδικευμένη η διαδικασία της αξιολόγησής τους. Πολύ εξειδικευμένη. Δηλαδή αν είναι να κάνουμε μια αξιολόγηση χ για κάποιους, σε αυτούς θα πρέπει να είναι χ επί δέκα». (Ερωτώμενος 10)

Ένα από τα δικαιολογητικά που χρειάζονται οι υποψήφιοι γονείς για την ολοκλήρωση της διαδικασίας της τεκνοθεσίας αλλά και της ανάδοχης είναι η ψυχιατρική γνωμάτευση από δημόσιο νοσοκομείο. Η παρακάτω ερωτώμενη θα ήταν θετική ως προς την τεκνοθεσία από ομόφυλα ζευγάρια υπό την προϋπόθεση πως θα ήταν επιτακτική από το νόμο η εκτενέστερη ψυχιατρική τους παρακολούθηση.

«Για να υιοθετήσει ή να κάνει αναδοχή ένα ζευγάρι ομόφυλο ή ετερόφυλο ένα από τα δικαιολογητικά που ζητείται είναι ένα πιστοποιητικό υγείας από ψυχίατρο.[...] Ίσως να μου άλλαζε εμένα τη γνώμη μια γνωμάτευση ιατρική από έναν εγκεκριμένο ψυχίατρο εάν έλεγε ο νόμος θα παρακολουθηθεί αυτή η οικογένεια, αυτό το άτομο για ένα εξάμηνο πριν βγει». (Ερωτώμενη 1)

Επιπροσθέτως, μια από τις ερωτώμενες δηλώνει ότι είναι προστατευτικό το γεγονός ότι επιτρέπεται μόνο η αναδοχή και όχι η τεκνοθεσία από ομόφυλα ζευγάρια. Ένας από τους λόγους είναι, κατά τα λεγόμενά της, ότι οι ομοφυλόφιλοι γονείς ίσως να αποτελέσουν αρνητικό πρότυπο στο παιδί, επειδή είναι ομοφυλόφιλοι, στερώντας του την “επιλογή” της δικής του σεξουαλικότητας. Υποστηρίζει πως το να τους

επιτρέπεται μόνο η αναδοχή και όχι η τεκνοθεσία, προστατεύει το παιδί ώστε να μην υπάρχει σύγχυση ή “επιρροή” στη δική του σεξουαλικότητα. Η κοινωνική λειτουργός δηλώνει ότι έχει θετική στάση αλλά στην πραγματικότητα αυτή η στάση συνοδεύεται από διάφορες αρνητικές παραμέτρους αναφορικά με το δικαίωμά των ομόφυλων ζευγαριών για τεκνοθεσία.

«Με την έννοια ότι ναι δεν παίρνουν μόνο ερεθίσματα, βιώματα, εικόνες από την ομόφυλη ζωή. Ερχόμενος σε επαφή με τη βιολογική του οικογένεια, βλέπει και την μη ομόφυλη που είναι η ετερόφυλη ζωή. Είναι και πιο τίμιο θεωρώ, αυτό που είπα και για την υιοθεσία στην ομοφυλοφιλία, ότι μακάρι και οι ομόφυλοι γονείς να του δώσουν αυτόν τον πλουραλισμό και στο τέλος σεβόμενοι αυτό να μπορούν τον ίδιο να δει τι θα αναπτύξει ως σεξουαλικότητα». (Ερωτώμενη 5)

Τέλος, προέκυψε μια κατηγορία κατά την οποία διαφαίνεται πως για κάποιους κοινωνικούς λειτουργούς, το νομοθετικό πλαίσιο που αφορά το ζήτημα της τεκνοθεσίας από ομόφυλα ζευγάρια αποτελεί δευτερεύουσας σημασίας θέμα. Σύμφωνα με εκείνους το σύστημα έχει άλλες, τρέχουσες σημαντικότερες ελλείψεις και ζητήματα που χρειάζονται επίλυση.

Κατά τη διεξαγωγή των συνεντεύξεων, έγινε αναφορά στην δυσκολία αποκατάστασης των παιδιών λόγω νομικών εκκρεμοτήτων με αποτέλεσμα την ιδρυματοποίηση τους. Σύμφωνα με την ερωτώμενη εάν επιλυνόταν αυτό το ζήτημα, θα μπορούσε σε δεύτερο χρόνο να τεθεί και το θέμα της τεκνοθεσίας από ομόφυλα ζευγάρια.

«Ακούτε τώρα να δείτε, το πλαίσιο αυτό, το πλαίσιο πάσχει, εε είναι το τελευταίο πράγμα που θα εε είναι το τελευταίο που θα έψαχνε, γιατί δεν είναι σε ομόφυλα. Το θέμα μας εδώ είναι ότι είναι πολλά παιδιά τα οποία δεν έχουνε, δεν είναι ελεύθερα.[...]στο θέμα των ομοφυλόφιλων με ετερόφυλα θα το έβαζα στην περίπτωση που είχαμε εε ελευθερώναμε τα παιδιά τα οποία είναι σε ιδρύματα από τους γονείς οι οποίοι τα έχουνε εκεί». (Ερωτώμενη 3)

Μια κοινωνική λειτουργός αναφέρεται πως στην περίπτωση που ο νόμος άλλαζε και επέτρεπε την τεκνοθεσία από ομόφυλα ζευγάρια, το πρόβλημα θα εντοπιζόταν στην αυτή καθαυτή εφαρμογή του νόμου. Σύμφωνα με την ίδια, η υλοποίηση του νόμου επηρεάζεται άμεσα από τον τρόπο που αντιμετωπίζουν οι

ιθύνοντες κοινωνικοί λειτουργοί το ζήτημα. Πιο συγκεκριμένα, αναφέρεται σε επαγγελματίες οι οποίοι δεν είναι επαρκώς καταρτισμένοι και ευαισθητοποιημένοι με αποτέλεσμα να εφαρμόζουν κακοποιητικά το νομο προς τα ομόφυλα ζευγάρια.

«[...]είναι πολλές οι προκλήσεις για ένα ομόφυλο ζευγάρι, δεν είναι μόνο το ότι δεν υπάρχει η υπάρχει ο νόμος. Ο νόμος είναι στα χαρτιά και... ο τρόπος που υλοποιείται είναι πολλές φορές πολύ κακοποιητικός, γιατί αυτά δεν φαίνονται». (Ερωτώμενη 2)

Σύμφωνα με την ερωτώμενη, οι ίδιοι οι κοινωνικοί λειτουργοί δεν συνέβαλαν στην προώθηση της εικόνας των ομόφυλων ζευγαριών ως δυνητικών ή αναδόχων γονέων. Για παράδειγμα, μία ερωτώμενη αναφέρεται στην έλλειψη συμπερίληψης των ομόφυλων ζευγαριών ως τύπο οικογένειας σε εγχειρίδια εκπαίδευσης υποψήφιων θετών και αναδόχων γονέων.

«Το νομικό πλαίσιο, σου είπα για μένα το ε η απουσία του νομικού πλαισίου είναι το τελευταίο που με απασχολεί.[...] πρόσφατα έγινε μια εκπαίδευση από το υπουργείο προς τους κοινωνικούς λειτουργούς για το πως θα εκπαιδεύσουν τους υποψήφιους θετούς και ανάδοχους γονείς και τα ίδια τα εγχειρίδια που έφτιαξε το τμήμα μας στο Δημοκρίτειο δεν είχαν καμία αναφορά για τα ομόφυλα ζευγάρια». (Ερωτώμενη 2)

Απόψεις των κοινωνικών λειτουργών για το δικαίωμα τεκνοθεσίας από τον/την σύντροφο του βιολογικού γονέα όταν πρόκειται για ομόφυλα ζευγάρια.

Σε ό,τι αφορά την τεκνοθεσία του παιδιού από τον σύντροφο του βιολογικού γονέα οι απόψεις κυμαίνονται σε ένα ευρύ φάσμα. Η πρώτη στάση που διαφαίνεται μέσα από συνεντεύξεις είναι θετική. Όσοι κοινωνικοί λειτουργοί εξέφρασαν θετική γνώμη για την τεκνοθεσία ήταν εξίσου θετικοί σε ότι αφορά και την τεκνοθεσία του παιδιού από τον ομόφυλο σύντροφο του βιολογικού γονέα.

«Ε η ίδια που είπαμε και για την υιοθεσία, εε πολύ θετική». (Ερωτώμενη 2)

Υπήρξε η άποψη πως ένας γονιός θα έπρεπε να έχει το δικαίωμα για το πως θα διαμορφωθεί η ζωή του τέκνου του. Κατ' επέκταση στη συγκεκριμένη περίπτωση, να μπορεί να τεκνοθετηθεί το παιδί του από τον σύντροφο του, εφόσον το επιθυμεί ο γονέας, λαμβάνοντας υπόψη πάντα το συμφέρον του παιδιού του.

«Και γιατί όχι; Καταρχήν είναι ο γεννήτορας του. Έχει δικαίωμα να διαμορφώσει τη ζωή του. [...] Κατ' εμέ θέλουμε να είναι ένα παιδί... να μεγαλώνει με αγάπη, με σεβασμό, με σεβασμό στα δικαιώματά του». (Ερωτώμενη 5)

Στη δεύτερη άποψη που προκύπτει από τις συνεντεύξεις διακρίνονται κάποιοι ενδοιασμοί όσον αφορά την αποδοχή αυτού του μοντέλου οικογένειας από την ελληνική κοινωνία. Αρχικά φαίνεται θετική η άποψη τους αλλά καθώς το εξετάζουν διακρίνουμε ένσταση και δισταγμό ως προς το συγκεκριμένο ερώτημα. Εστιάζουν στο γεγονός ότι αυτές οι οικογένειες θα έχουν μεγάλη ανάγκη υποστήριξης από το περιβάλλον, καθώς θα υπάρχουν δυσκολίες στη ζωή τόσο των γονέων όσο και του παιδιού.

«Α, ντάξει δε θεωρώ ότι...Κοίταξε εγώ γενικά δε θεωρώ ότι υπάρχει κάποιο πρόβλημα. Αλλά εγώ μπορεί να είμαι και η εξαίρεση. Δηλαδή, σίγουρα όμως, χρειάζονται υποστήριξη. Γιατί στην παρούσα κοινωνική συνθήκη [...] σίγουρα θα έχουνε δυσκολίες. [...] Και λυπάμαι πάρα πολύ. [...] Ίσως και εγώ να είχα μία επιφύλαξη περισσότερο για τις δυσκολίες και για το πόσο...για την ανθεκτικότητά τους σε αυτές τις καταστάσεις να μπορούνε να υποστηρίξουν το παιδί. Ακόμα και τους ίδιους». (Ερωτώμενη 7)

Ακόμα μια στάση που διακρίνεται είναι η αρνητική, που σχετίζεται αρκετά με την προαναφερθείσα, δηλαδή την ετοιμότητα της κοινωνίας να αποδεχτεί αυτό το μοντέλο οικογένειας. Σε αυτήν όμως την κατηγορία φαίνεται πιο έντονος δισταγμός αλλά και κάποιες ανησυχίες σε ό,τι αφορά τον τρόπο που θα αντιληφθεί το παιδί τον σεξουαλικό προσανατολισμό του υποψήφιου γονέα όπως επίσης και τα πρότυπα γονεϊκών ρόλων που θα προβάλλουν οι γονείς στο παιδί.

Σύμφωνα με τη γνώμη των κοινωνικών λειτουργών που είχαν αρνητική στάση ως προς το συγκεκριμένο ερώτημα, η ελληνική κοινωνία δεν είναι έτοιμη να αποδεχτεί μια οικογένεια όπου οι γονείς θα είναι ομοφυλόφιλοι. Θεωρούν πως δεν είναι έτοιμη η ελληνική κοινωνία να υποδεχτεί αυτό το μοντέλο.

«Είναι πολύ προχωρημένο αυτό για τα ελληνικά δεδομένα. [...] Ναι και να ζουν πλέον σαν οικογένεια, ναι; [...] ξέρουν τέλος πάντων ότι το παιδί είναι του ενός.. Ναι δεν έχει να κάνει, όσον αφορά το συμφέρον του παιδιού δεν έχει να κάνει ,δεν έχει μεγάλη διαφορά με την προηγούμενη περίπτωση. Γιατί οι ρόλοι είναι πάλι δύο ανδρικοί ρόλοι

και όχι ένας και ένας. Εντάξει πιστεύω πως δεν έχει πολλή διαφορά με τους προβληματισμούς τους προηγούμενους». (Ερωτώμενη 9)

Διατυπώθηκε επίσης η άποψη πως η τεκνοθεσία του παιδιού από τον σύντροφο του βιολογικού γονέα είναι ενάντια στη φύση. Εστιάζει στο ότι κάθε φύλο έχει τον ρόλο του και δεν πρέπει να συγχέονται μεταξύ τους οι ρόλοι των φύλων. Πιο συγκεκριμένα τίθεται το ζήτημα οτι ένας άντρας δεν μπορεί να καλύψει τον μητρικό ρόλο καθώς θεωρεί πως αυτό θα ήταν αντίθετο προς την φύση.

«Αχ ε δεν ξέρω τώρα δεν ξέρω αν κοινωνικά είμαι αντίθετη, μάλλον αντίθετη προς την φύση. Είναι κάτι το οποίο υπάρχει στο ζωικό βασίλειο και για αυτόν τον λόγο είμαστε και διαφορετικά πλασμένοι. [...] Δεν ξέρω εγώ έχω πάντα αυτό το πρότυπο της γυναίκας και του άντρα, δεν μπορώ δηλαδή να φανταστώ εε δεν μπορώ να φανταστώ άντρα σε μητρικό ρόλο». (Ερωτώμενη 8)

ΣΥΖΗΤΗΣΗ

Η συμβολή των κοινωνικών λειτουργών που εργάζονται στον τομέα παιδικής προστασίας κρίνεται άκρως σημαντική, καθώς μέσα από την κοινωνική έρευνα που διεξάγουν αποφασίζεται η έγκριση ενός ζευγαριού ή μονογονέα που επιθυμεί να τεκνοθετήσει και έπειτα η θετική ή η αρνητική έκβαση της τεκνοθεσίας. Αυτό έχει ως στόχο να επιτευχθεί ο μοναδικός σκοπός της τεκνοθεσίας, ο οποίος είναι το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού. Οι κοινωνικοί λειτουργοί μαζί με την υπόλοιπη διεπιστημονική ομάδα του εκάστοτε φορέα αποτελούν τον πυλώνα ούτως ώστε ο συγκεκριμένος θεσμός να λειτουργεί όσο το δυνατόν ορθότερα.

Ο κοινωνικός λειτουργός σύμφωνα με τους κανόνες δεοντολογίας που έχει δεσμευτεί να υποστηρίζει κατά τη διάρκεια της άσκησης του επαγγέλματός του, οφείλει να μην ασκεί, επιτρέπει, διευκολύνει ή συνεργάζεται με κριτήριο την οποιασδήποτε μορφής διάκριση λόγω σεξουαλικού προσανατολισμού, ή οποιασδήποτε άλλης προτίμησης ή ατομικού χαρακτηριστικού, ιδιότητας ή καθεστώτος. Επιπλέον οφείλει να ενεργεί με σκοπό την εξάλειψη και τον εντοπισμό της διάκρισης σε βάρος κάθε ανθρώπου ή ομάδας λόγω σεξουαλικού προσανατολισμού (Σύνδεσμος Κοινωνικών Λειτουργών Ελλάδος, 2021). Παρ' όλα αυτά, ένα μέρος του δείγματος των κοινωνικών λειτουργών της παρούσας έρευνας, δήλωσαν σύμφωνοι με το παρόν νομοθετικό πλαίσιο που δεν επιτρέπει την τεκνοθεσία σε ομόφυλα ζευγάρια. Ένα από τα επιχειρήματα που ανέφεραν οι κοινωνικοί λειτουργοί που δηλώνουν κατά της τεκνοθεσίας από ομόφυλα ζευγάρια, είναι πως οι ρόλοι σε μία οικογένεια είναι συγκεκριμένοι και πως οποιαδήποτε μορφή οικογένειας δεν υποστηρίζει το μοτίβο μητέρας-πατέρα ερμηνεύεται ως κάτι το οποίο είναι ενάντια στη φύση. Θεωρούν πως οι διαφορετικοί γονεϊκοί ρόλοι είναι αναγκαίοι, καθώς κάθε ένας από αυτούς φέρει και ξεχωριστές ευθύνες. Ιδιαίτερη βαρύτητα φαίνεται να έχει ο μητρικός ρόλος, που σύμφωνα με τους ερωτώμενους, είναι απαραίτητος για την ομαλή ψυχοσυναισθηματική ανάπτυξη του παιδιού. Αυτοί οι παράγοντες οδηγούν στην απόρριψη της οικογένειας που αποτελείται από ομόφυλα ζευγάρια.

Σύμφωνα με κάποιους ερωτώμενους, ως αποτρεπτικός λόγος συνυπολογίζεται η επιρροή που μπορεί να ασκήσει ο ομοφυλοφιλικός σεξουαλικός προσανατολισμός των γονέων στην ανάπτυξη της σεξουαλικής ταυτότητας του παιδιού, εννοώντας πως και το ίδιο το παιδί θα αποκτήσει ομοφυλοφιλική ταυτότητα, στην ψυχολογική του

προσαρμογή αλλά και συνολικά στην ψυχοκοινωνική του ανάπτυξη.

Έρευνες που έχουν διεξαχθεί σε σχέση με το εν λόγω ζήτημα, απαντούν σε αυτούς τους προβληματισμούς. Για παράδειγμα, στην έρευνα των Fedewa A, Black W. και Ahn S. (2014) που έχει προαναφερθεί στην παρούσα πτυχιακή έρευνα, έχει αναλυθεί η ψυχοκοινωνική ανάπτυξη παιδιών που μεγάλωσαν από ετερόφυλους γονείς και παιδιών που μεγάλωσαν από ομόφυλους. Τα αποτελέσματα έδειξαν πως η ψυχολογική προσαρμογή, η συναισθηματική και κοινωνική ανάπτυξη, η συσχέτιση του φύλου και της σεξουαλικότητας τους καθώς και η ποιότητα σχέσης γονέα-παιδιού δεν επηρεάζονται από τους παραπάνω παράγοντες. Τα παιδιά που μεγάλωσαν από ομόφυλους γονείς, έδειξαν να αντιλαμβάνονται καλύτερα τον ρόλο των φύλων τους σε σύγκριση με τα παιδιά που μεγάλωσαν από ετερόφυλους γονείς, εν αντιθέση με την πεποίθηση των κοινωνικών λειτουργών που ερωτήθηκαν.

Επίσης εξετάστηκαν οι απόψεις των κοινωνικών λειτουργών σε ό,τι αφορά το δικαίωμα τεκνοθεσίας από τον/την σύντροφο του βιολογικού γονέα όταν πρόκειται για ομόφυλα ζευγάρια. Όπως έχει προαναφερθεί, το γεγονός ότι δεν έχει θεσμοθετηθεί η αναγνώριση του γονέα ο οποίος δεν συνδέεται βιολογικά με το παιδί, δημιουργεί πολλαπλά προβλήματα για την οικογένεια. Πιο συγκεκριμένα, σε περίπτωση χωρισμού ή θανάτου του νομικά αναγνωρισμένου κηδεμόνα, ο γονέας που δεν είναι νομικά αναγνωρισμένος δεν έχει δικαιώματα στην επιμέλεια του παιδιού ή οποιαδήποτε άλλη ευθύνη απέναντί του. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα να παραμένουν ο γονέας αλλά και το παιδί εκτεθειμένοι (Graham K. 2008).

Κατά τη διάρκεια των συνεντεύξεων, από τις απόψεις των κοινωνικών λειτουργών, διαφάνηκε ότι ένα ποσοστό των ερωτώμενων δεν το έχει απασχολήσει το συγκεκριμένο ζήτημα. Κάποιοι από τους κοινωνικούς λειτουργούς δήλωσαν πως κρατούν την αρνητική στάση που είχαν απέναντι στο δικαίωμα της τεκνοθεσίας ή/και της αναδοχής από ομόφυλα ζευγάρια, χωρίς όμως να εμβαθύνουν περαιτέρω στο δικαίωμα τεκνοθεσίας από τον/την σύντροφο του βιολογικού γονέα όταν πρόκειται για ομόφυλα ζευγάρια. Ένα άλλο ποσοστό, δήλωσε πως αυτό το μοντέλο οικογένειας είναι πολύ “προχωρημένο” για τα κοινωνικά δεδομένα της Ελλάδας, κάνοντας πάλι λόγο για τους ρόλους των φύλων. Μόνο δύο από τους συνεντευξιζόμενους αναφέρθηκαν στα οφέλη που θα είχε η νομική αναγνώριση του/ης συντρόφου του βιολογικού γονέα.

Όπως έχει προαναφερθεί στην παρούσα πτυχιακή εργασία, στην Ελλάδα

υπάρχουν οικογένειες από ανθρώπους που ανήκουν στην ΛΟΑΤΚΙ κοινότητα, συμπεριλαμβανομένου οικογένειες που απαρτίζονται από ομόφυλα ζευγάρια (Οικογένειες Ουράνιο Τόξο, 2020). Οι οικογένειες που απαρτίζονται από ομόφυλα ζευγάρια στερούνται σημαντικών δικαιωμάτων γεγονός που διαφαίνεται και μέσω της έρευνας των Webb S. και Chonody J. (2014). Όλοι οι κοινωνικοί λειτουργοί που συμμετείχαν στην έρευνα δήλωσαν πως το αρχικό τους μέλημα, είναι το συμφέρον του παιδιού, το οποίο στην προκειμένη περίπτωση φαίνεται να διακυβεύεται. Γίνεται αντιληπτό λοιπόν, πως η μη αναγνώριση αυτού του μοντέλου οικογένειας εμποδίζει την διεκδίκηση των συμφερόντων του παιδιού. Οι κοινωνικοί λειτουργοί που δεν ήταν σύμφωνοι στο δικαίωμα τεκνοθεσίας από τον/την σύντροφο του βιολογικού γονέα όταν πρόκειται για ομόφυλα ζευγάρια, δεν εξυπηρετούν την διεκδίκηση του βέλτιστου συμφέροντος για τα εν λόγω παιδιά καθώς και δεν υπηρετούν τον σκοπό στον οποίο οι ίδιοι αναφέρθηκαν.

Η Διακήρυξη Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων τονίζει πως κάθε άνθρωπος δικαιούται να επικαλείται όλα τα δικαιώματα και όλες τις ελευθερίες που αναφέρει η Διακήρυξη, χωρίς καμία απολύτως διάκριση και πως οι διακρίσεις λόγω γενετήσιου προσανατολισμού απαγορεύονται (Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών, 1948). Οι κοινωνικοί λειτουργοί που η θέση τους αποτελεί υψίστης σημασίας στη διαδικασία της τεκνοθεσίας οφείλουν να προασπίζονται τα ανθρώπινα δικαιώματα και να παρέχουν στους εξυπηρετούμενους τους τη βοήθεια που χρειάζονται. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον είχε το γεγονός ότι κάποιοι ερωτώμενοι ενώ σε πρώτο επίπεδο φάνηκαν να είναι θετικά προσκείμενοι όσον αφορά την τεκνοθεσία από ομόφυλα ζευγάρια, στην πορεία της συνέντευξης εξέφρασαν διάφορων ειδών προβληματισμούς και αντιρρήσεις. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι πως ένας από τους ερωτώμενους, παρότι στην αρχή εξέφρασε λεκτικά θετική στάση, στην πορεία ένιωσε την ανάγκη να διευκρινίσει πως ανάμεσα σε δύο ζευγάρια που πληρούν εξίσου τις προϋποθέσεις που το ένα είναι ετερόφυλο και το άλλο ομόφυλο, θα επέλεγε το ετερόφυλο. Η κοινωνική εργασία είναι μια επιστήμη η οποία κατεξοχήν ασχολείται με τις ευάλωτες και μειονοτικές ομάδες, επομένως δεν μπορεί να λειτουργήσει με βάση στερεότυπα και προκαταλήψεις.

Ένα ποσοστό του δείγματος υποστήριξε πως σε περίπτωση που επιτραπεί η τεκνοθεσία στα ομόφυλα ζευγάρια, θα πρέπει να εξετάζεται εκτενέστερα η ψυχική τους ισορροπία. Εδώ αξίζει να σημειωθεί ότι το 1973 η ομοφυλοφιλία αφαιρέθηκε από τις λίστες των ψυχικών διαταραχών του Διαγνωστικού και Στατιστικού Εγχειριδίου των

Ψυχικών Διαταραχών (DSM). Ο κοινωνικός λειτουργός υποχρεούται να διατηρεί αντικειμενικότητα και αμερόληπτη κρίση κατά τη διάρκεια της επαγγελματικής του δραστηριότητας (Σύνδεσμος Κοινωνικών Λειτουργών Ελλάδος, 2021). Οι επιπλέον προϋποθέσεις που τίθενται στα ομόφυλα ζευγάρια λόγω του σεξουαλικού τους προσανατολισμού, είναι αντιδεοντολογικές και μη συνυφασμένες με πολλά από τα ανθρώπινα δικαιώματα. Το δικαίωμα της γονεϊκότητας του κάθε ανθρώπου πρέπει να αξιολογείται με κριτήρια που αξιολογούνται όλα τα ζευγάρια ή οι μονογονείς που επιθυμούν να τεκνοθετήσουν. Όλοι οι πολίτες μιας χώρας είναι ίσοι όσον αφορά τα ανθρώπινα δικαιώματα.

Όσον αφορά το νομοθετικό πλαίσιο, σύμφωνα με το νόμο 4538/2018, έχει δοθεί η δυνατότητα αναδοχής από ομόφυλα ζευγάρια στην Ελλάδα (Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, 2018). Κατά τη διάρκεια της έρευνας και εξετάζοντας τις απόψεις των κοινωνικών λειτουργών για το δικαίωμα αναδοχής από ομόφυλα ζευγάρια, έγινε αντιληπτό πως παρότι έχει θεσμοθετηθεί το συγκεκριμένο δικαίωμα, υπήρξε ένα ποσοστό των ερωτώμενων που ήταν αντίθετο προς αυτήν. Υπήρξε μάλιστα και μία ερωτώμενη που δεν ήταν ενήμερη για τον συγκεκριμένο νόμο, ο οποίος είναι σε ισχύ από το Μάιο του 2018.

Στα καθήκοντα του κοινωνικού λειτουργού, σύμφωνα με τον κώδικα δεοντολογίας, έγκειται το να ενεργεί με τρόπο που προλαμβάνει την πρακτική διακρίσεων σε βάρος οποιουδήποτε ατόμου ή ομάδας καθώς και το ότι οφείλει να ενημερώνει τους εξυπηρετούμενους του έγκυρα και πλήρως για την έκταση και τη φύση των παρεχόμενων σ' αυτούς υπηρεσιών (Σύνδεσμος Κοινωνικών Λειτουργών Ελλάδος, 2021). Έχοντας υπόψη αυτά τα δεδομένα και σύμφωνα με την θέσπιση του νόμου 4538/2018, δημιουργούνται ερωτήματα ως προς τη στάση των ερωτώμενων που είχαν αρνητική άποψη για το θεσμοθετημένο δικαίωμα αναδοχής από ομόφυλα ζευγάρια.

Ουσιαστικά, από τα ευρήματα της έρευνας προκύπτει πως το κύριο ζήτημα δεν είναι η θεσμοθέτηση του νόμου που θα επιτρέπει την τεκνοθεσία από ομόφυλα ζευγάρια, αλλά η αποδοχή και η εφαρμογή του από τους κοινωνικούς λειτουργούς που θα κληθούν να τον ακολουθήσουν. Μία κοινωνική λειτουργός κάνει λόγο για κακοποιητική εφαρμογή του νόμου. Σύμφωνα με εκείνη αλλά και με τις απόψεις και άλλων ερωτώμενων που συμμετείχαν στην έρευνα, φαίνεται πως με τη νομιμοποίηση

του θεσμού αυτού, δεν συνεπάγεται και η αμερόληπτη εφαρμογή του.

Οι κοινωνικοί λειτουργοί οι οποίοι είναι απόλυτα σύμφωνοι με την τεκνοθεσία από ομόφυλα ζευγάρια αποτελούν το μικρότερο ποσοστό του δείγματος της παρούσας έρευνας και συγκεκριμένα είναι δύο, γεγονός αξιοσημείωτο. Οι συγκεκριμένοι ερωτώμενοι ανέφεραν ότι το φύλο και ο σεξουαλικός προσανατολισμός του γονέα δεν αποτελούν κριτήρια για την ορθή άσκηση της γονεϊκότητας του. Θεωρούν πως τα υποψήφια ζευγάρια ή τα υποψήφια άτομα θα πρέπει να αξιολογούνται με τα ίδια κριτήρια καταλληλότητας που κρίνονται όλα τα ζευγάρια που επιθυμούν να τεκνοθετήσουν και όχι με βάση τον σεξουαλικό τους προσανατολισμό. Αυτή η άποψη που ειπώθηκε από τους συγκεκριμένους κοινωνικούς λειτουργούς του δείγματος, είναι συνυφασμένη με τους κώδικες δεοντολογίας του επαγγέλματος που υποστηρίζουν πως ο κοινωνικός λειτουργός οφείλει να παρέχει την κατάλληλη στήριξη στους εξυπηρετούμενους του, χωρίς διακρίσεις.

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Διαπιστώνουμε πως πολλοί προβληματισμοί που παρουσίασαν οι ερωτώμενοι κοινωνικοί λειτουργοί εξηγούνται ή διαψεύδονται μέσα από έρευνες και μελέτες που έχουν διεξαχθεί. Επομένως η αναζήτηση ερευνών, η μελέτη και η πληροφόρηση για κάθε ζήτημα που μπορεί να προκύψει είναι πολύ σημαντικές για την κοινωνική εργασία, που ως κατεξοχήν ανθρωπιστικό επάγγελμα ασχολείται άμεσα με τον άνθρωπο και αναμφισβήτητα δεν χωράει ιδέες και προβληματισμούς που πηγάζουν από στερεότυπα και προκαταλήψεις. Οι συγκεκριμένες έρευνες μπορούν να επιμορφώσουν τους σύγχρονους κοινωνικούς λειτουργούς με νέα δεδομένα και να αναδιαμορφώσουν απόψεις. Η εξάλειψη των στερεοτύπων μπορεί να επέλθει με περαιτέρω έρευνα και μελέτη από πλευράς των εργαζομένων στην παιδική προστασία.

Η συνεχής εκπαίδευση και επιμόρφωση είναι εξαιρετικά σημαντική για το επάγγελμα του κοινωνικού λειτουργού καθώς η κοινωνία, οι νόμοι αλλά και οι ανάγκες των εκάστοτε εξυπηρετούμενων αλλάζουν συνεχώς. Μέσω της συνεχούς εκπαίδευσης οι επαγγελματίες αποκτούν εφόδια που μπορούν να χρησιμοποιήσουν για να βοηθήσουν τους εξυπηρετούμενους αλλά και να είναι ενήμεροι και έτοιμοι να ανταπεξέλθουν στις δυσκολίες. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί μέσω της οργάνωσης ημερίδων ή σεμιναρίων καθώς και με την παροχή ενημερωτικών εγγράφων, με περιεχόμενο την διαφορετικότητα. Στόχος είναι να αποκτηθούν απαραίτητες γνώσεις σε σχέση με τον σεξουαλικό προσανατολισμό έτσι ώστε να μπορούν να βοηθήσουν αποτελεσματικά του εξυπηρετούμενους χωρίς να δημιουργηθούν αρνητικές εμπειρίες από τη συνεργασία τους.

Η ενημέρωση είναι αναγκαίο να αφορά και μελλοντικούς επαγγελματίες στα πλαίσια της συνεχιζόμενης εκπαίδευσης και επιμόρφωσης. Οι νέοι επαγγελματίες του τομέα της κοινωνικής εργασίας είναι πολύ σημαντικό να γνωρίζουν και να υποστηρίζουν τις μειονότητες ούτως ώστε να ανοίξει ο δρόμος μελλοντικά για κάθε είδος ομάδας που δεν τους επιτρέπεται να αξιοποιήσουν τα δικαιώματά τους λόγω διακρίσεων και κοινωνικών στερεοτύπων. Η εκπαίδευση τους ξεκινάει από το τμήμα κοινωνικής εργασίας και είναι αέναη. Είναι μέγιστης σημασίας να χτιστούν σωστά θεμέλια εξ αρχής. Αυτό επιτυγχάνεται μέσω των κατάλληλων και καταρτισμένων καθηγητών καθώς και μέσα από διδακτέα ύλη με ευρύ περιεχόμενο. Ιδιαίτερη βαρύτητα πρέπει να δοθεί στην εκμάθηση του κώδικα δεοντολογίας του επαγγέλματος

κατά τη διάρκεια των σπουδών αλλά και στην ευαισθητοποίηση των φοιτητών στις ευάλωτες ομάδες.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Η διαφύλαξη των δικαιωμάτων του κάθε ανθρώπου είναι υψίστης σημασίας για την προστασία του από κάθε είδους διάκριση. Οι άνθρωποι με ομόφυλο σεξουαλικό προσανατολισμό παραγκωνίζονται από την ελληνική πολιτεία διότι τους απαγορεύεται θεσμικά να ασκήσουν κάποια από τα δικαιώματά τους.

Με αφορμή τον Ν. 4538 που από το 2018 επιτρέπει την αναδοχή στα ομόφυλα ζευγάρια, είναι αναγκαίο να εξεταστούν οι απόψεις των κοινωνικών λειτουργών για το μη θεσμοθετημένο δικαίωμα των ομόφυλων ζευγαριών στην τεκνοθεσία. Από τα στοιχεία που συγκεντρώθηκαν διαφαίνονται διαφορετικές οπτικές γύρω από το ζήτημα της τεκνοθεσίας από ομόφυλα ζευγάρια, χωρίς ακόμα να έχει τεθεί σε εφαρμογή στην Ελλάδα.

Είναι δικαίωμα του κάθε ατόμου που επιθυμεί να ασκήσει τον γονεϊκό του ρόλο να εξεταστεί και να κριθεί για την καταλληλότητά του σε ένα τόσο σοβαρό ζήτημα. Εάν τα άτομα στερούνται των δικαιωμάτων τους και δεν τους δίνεται η δυνατότητα να διεκδικήσουν τις επιθυμίες τους, η κοινωνία δεν μπορεί να προοδεύσει. Η κοινωνία θα είναι “έτοιμη” όταν ο καθένας από εμάς αποφασίσει να είναι με τον άνθρωπο και όχι με την ιδέα ότι κάποιος δεν είναι ικανός να αναλάβει γονεϊκό ρόλο λόγω του σεξουαλικού του προσανατολισμού.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Γερακοπούλου Σ., Σταυρακάκη Α., (2009). *Γλωσσικοί κώδικες - Σεξισμός - Έμφυλος ρατσισμός*. Πτυχιακή εργασία [Διαδίκτυο] Αθήνα: Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα.
Διαθέσιμο στο: <http://www.teiath.gr/seyp/socialwork/index.php?lang=el>
[Πρόσβαση Δεκέμβριος 2020]
2. Εφημερίδα της Κυβερνήσεως της Ελληνικής Δημοκρατίας, (2018). Τεύχος Πρώτο.
Διαθέσιμο στο: <https://collab.lawspot.gr/sites/default/files/mashup/feka/2018/fek-85-2018.pdf>
[Πρόσβαση Δεκέμβριος 2020]
3. Equaldex, (2020). *A collaborative knowledge base crowdsourcing LGBT*.
Διαθέσιμο στο: <https://www.equaldex.com> [Πρόσβαση Δεκέμβριος 2020]
4. Ευρωπαϊκή Ένωση, (1992). Γνωμοδότηση σχετικά με την «Υιοθεσία», 4 Νοεμβρίου 1992 (92 C 287/08), *Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων*.
Διαθέσιμο στο: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:51992IE0807&from=EN> [Πρόσβαση Οκτώβριος 2020]
5. Ευρωπαϊκή Ένωση, (2012). Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 26 Οκτωβρίου 2012 (2012/C 326/02), *Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων*.
Διαθέσιμο στο: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:12012P/TXT&from=IT> [Πρόσβαση Οκτώβριος 2020]
6. Θεοδωρίδου Γ., (2017). *Νέες μορφές οικογένειας στα παιδικά βιβλία στην Ελλάδα: μια ανθρωπολογική προσέγγιση*. Διπλωματική εργασία [Διαδίκτυο] Μυτιλήνη: Πανεπιστήμιο Αιγαίου.

Διαθέσιμο στο: <https://hellanicus.lib.aegean.gr/handle/11610/20836>
[Πρόσβαση Δεκέμβριος 2020]

7. Καλλινικάκη Θ., (2001), *Ανάδοχη Φροντίδα, Εθνικός Οργανισμός Κοινωνικής Φροντίδας*, Αθήνα: εκδόσεις Ελληνικά Γράμματα
8. Καρτέρη Δ., Τσεμπελίκα Ε., (2016). *Υιοθεσία στην Ελλάδα. Ο ρόλος του κοινωνικού λειτουργού στη συμβουλευτική των θετών γονέων*. Πτυχιακή Εργασία [Διαδίκτυο] Πάτρα: Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα Δυτικής Ελλάδας.

Διαθέσιμο στο:
<http://repository.library.teimes.gr/xmlui/handle/123456789/5601?show=full>
[Πρόσβαση Δεκέμβριος 2020]

9. Κιζιρίδου, Γ., (2011). *Σύνδεση των αναμνήσεων των γονέων αναφορικά με τον τρόπο ανατροφής τους σε σχέση με τις αυτο-αναφορές του γονεϊκού τους τύπου και την αντιλαμβανόμενη σχολική επίδοση των παιδιών τους*. Μεταπτυχιακή Εργασία [Διαδίκτυο]. Θεσσαλονίκη: Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο.

Διαθέσιμο στο: <http://ikee.lib.auth.gr/record/128027/files/GRI-2011-7624.pdf>
[Πρόσβαση Οκτώβριος 2020]

10. Κουσίδου, Τ., (1989). *Η κοινωνική εργασία στην υιοθεσία και στην αναδοχή*, Αθήνα
11. Κουσίδου, Τ., (1974). *Το απροστάτευτο βρέφος*, Ινστιτούτο υγείας του παιδιού, Αθήνα
12. Κουσίδου, Τ., (2000). *Υιοθεσία, Τάσεις- Πολιτική- Πρακτική*, Αθήνα: Γρηγόρη.
13. Λαγοπούλου Ε., Μαλαμίδης Α., (2019). *Υιοθεσία στην Ελλάδα. Τα είδη, οι προϋποθέσεις και η διαδικασία της υιοθεσίας*.

Διαθέσιμο στο: <https://www.lagopoulou.gr/> [Πρόσβαση Δεκέμβριος 2020]

14. Λούστα, Χ., (2018). *Γονείς και παιδιά παρέα με τα ρομπότ : Η επιρροή εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων τεχνολογίας και ρομποτικής στην γονεϊκότητα*. (Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία [Διαδίκτυο]. Μακεδονία: Πανεπιστήμιο Μακεδονίας.

Διαθέσιμο στο:
<https://dspace.lib.uom.gr/bitstream/2159/22544/4/LoustaChristinaMsc2018.pdf>
[Πρόσβαση Οκτώβριος 2020]

15. Μπακαλούδη, Β., (2015). *Η δυνατότητα των μόνων ανδρών, μόνων γυναικών και ομόφυλων ζευγαριών να αποκτήσουν τέκνα μέσω των μεθόδων*

- υποβοηθούμενης αναπαραγωγής, υπό το φως της Υπόθεσης «Βαλλιανάτος και άλλοι κατά Ελλάδα», στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου. Διπλωματική εργασία [Διαδίκτυο] Αθήνα: Πάντειο Πανεπιστήμιο. Διαθέσιμο στο: <http://pandemos.panteion.gr/index.php?op=record&pid=iid:12961&lang=en> [Πρόσβαση Δεκέμβριος 2020]
16. Μπέκα, Α., (2008). *Η Γλώσσα των δύο φύλων*. Διαθέσιμο στο: <http://www.eduportal.gr> [Πρόσβαση Δεκέμβριος 2020]
17. Μπερνστίν, Μπ. (1985) «Κοινωνιογλωσσική προσέγγιση της κοινωνικοποίησης με αναφορά στη σχολική επίδοση» στο Φραγκουδάκη, Ά., *Κοινωνιολογία της εκπαίδευσης. Θεωρίες για την κοινωνική ανισότητα στο σχολείο*, Αθήνα: Παπαζήσης, σ. 433-466.
18. Νόμος 2447/1996 (2020). *ΦΕΚ 278/Α/30-12-1996 (Κωδικοποιημένος): Κύρωση ως Κώδικα Σχεδίου Νόμου - Υιοθεσία, Επιτροπεία και αναδοχή ανηλίκου, Δικαστική συμπαράσταση, δικαστική επιμέλεια ξένων υποθέσεων και συναφείς ουσιαστικές, δικονομικές και μεταβατικές διατάξεις*. Διαθέσιμο στο: <https://www.e-nomothesia.gr/kat-anilikoi/n-2447-1996.html> [Πρόσβαση Δεκέμβριος 2020]
19. Οικογένειες Ουράνιο Τόξο, (2020). [Διαδίκτυο], *Οικογένειες Ουράνιο Τόξο- Αποστολή*. Διαθέσιμο στο: <http://www.rainbowfamiliesgreece.com/mission.html> [Πρόσβαση Οκτώβριος 2020]
20. Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών (1948). *Οικουμενική διακήρυξη για τα ανθρώπινα δικαιώματα. (1948)*. Διαθέσιμο στο: http://www.fa3.gr/nomothesia_2/nomoth_gen/1_dikaiomata_antropou.htm [Πρόσβαση Οκτώβριος 2020]
21. Οργανισμός θεμελιωδών δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. (2018). *Εκθεση για τα Θεμελιώδη Δικαιώματα 2018 του FRA*. Διαθέσιμο στο: https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2018-fundamental-rights-report-2018-opinions_el.pdf [Πρόσβαση Οκτώβριος 2020]

22. Παπαγιαννακοπούλου & Σπέντζα, Ε., (1994). *Το τρίγωνο της Υιοθεσίας-συναισθήματα και ανάγκες των ατόμων που εμπλέκονται σε αυτό*. Συνέδριο «Οικογένεια και Οικογενειακή πολιτική σε ένα μεταβαλλόμενο κόσμο», Εθνικός Οργανισμός Πρόνοιας.
23. Ράπτη Β., (2018). *Υιοθεσία από ομόφυλα ζευγάρια. Σύγχρονα δεδομένα και αντιλήψεις*. Διπλωματική μεταπτυχιακή εργασία [Διαδίκτυο] Αθήνα: Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών.
Διαθέσιμο στο: <https://pergamos.lib.uoa.gr/uoa/dl/frontend/file/lib/default/data/2777605/theFile> [Πρόσβαση Οκτώβριος 2020]
24. Σαραντάκος, Ν., 2018. “Οι λέξεις έχουν τη δική τους ιστορία”, *Η Αυγή*. Διαθέσιμο στο: <https://www.avgi.gr/politiki/274663-oi-lexeis-ehoynti-diki-toys-istoria> [Πρόσβαση Φεβρουάριος 2021]
25. Σύνδεσμος Κοινωνικών Λειτουργών Ελλάδος, (2021). *Δεοντολογία Κοινωνικών Λειτουργών*. Διαθέσιμο στο: <https://www.skle.gr/index.php/el/xrisima-arxeia/nomothesia/itemlist/category/97-askisi-epaggelmatos-koinonikoy-leitourgoy> [Πρόσβαση Ιανουάριος 2021]
26. Υπουργική Απόφαση, Αριθμ. Δ11 οικ. 13734/538/2019, ΦΕΚ 1163/Β/8-4-2019., (2019). *Ανάπτυξη και Λειτουργία Πληροφοριακού Συστήματος Ειδικών και Εθνικών Μητρώων Ανηλίκων, Αναδοχής και Υιοθεσίας*. Διαθέσιμο στο: <https://www.e-nomothesia.gr/kat-anilikoi/upourgike-apophase-d11-oik-13734-538-2019.html> [Πρόσβαση Δεκέμβριος 2020]

ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ:

1. Anynet, (2020). *Πληροφοριακό Σύστημα Αναδοχής – Υιοθεσίας*. Διαθέσιμο στο: www.anynet.gr [Πρόσβαση Δεκέμβριος 2020]

2. Boivin, J., Pennings, G., (2005). *Parenthood should be regarded as a right*. BMJ Journals, Archives of Disease in Childhood, 90(8), 784-785.
Διαθέσιμο στο: <http://dx.doi.org/10.1136/adc.2004.064485> [Πρόσβαση Οκτώβριος 2020]
3. Burleson, E., (2010). *International Human Rights Law and Co-Parent Adoption*. Loyola Law Review, 55, 791.
Διαθέσιμο στο: <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.1455907> [Πρόσβαση Οκτώβριος 2020]
4. Crowl A., Ahn S., Baker J., (2008). *A Meta-Analysis of Developmental Outcomes for Children of Same-Sex and Heterosexual Parents*. Journal of GLBT Family Studies, 4(3), 385-407.
Διαθέσιμο στο: <http://dx.doi.org/10.1080/15504280802177615> [Πρόσβαση Δεκέμβριος 2020]
5. Equaldex, (2022). *LGBT Rights by Country and Travel Guide*. Διαθέσιμο στο: <http://dx.doi.org/10.1080/15504280802177615> [Πρόσβαση Φεβρουάριος 2022]
6. Fedewa A., Black W., Ahn S., (2014). *Children and Adolescents With Same-Gender Parents: A Meta-Analytic Approach in Assessing Outcomes*. Journal of GLBT Family Studies, 11(1), 1-34.
Διαθέσιμο στο: <https://doi.org/10.1080/1550428X.2013.869486> [Πρόσβαση Φεβρουάριος 2021]
7. Golombok S., 2015. *Modern Families: Parents and Children in New Family Forms*. United Kingdom: Cambridge University Press
8. Graham T. K., (2008). *Same-Sex Couples: Their Rights as Parents, and Their Children's Rights as Children*. Santa Clara Law Review, 48(4).
Διαθέσιμο στο: <https://core.ac.uk/download/pdf/149258234.pdf> [Πρόσβαση Οκτώβριος 2020]
9. Hall, S. J., (2010). *Gauging the Gatekeepers: How do Adoption Workers Assess the Suitability of Gay, Lesbian, or Bisexual Prospective Parents?* Journal of GLBT Family Studies, 6(3), 265-293.

- Διαθέσιμο στο: <https://doi.org/10.1080/1550428X.2010.490899> [Πρόσβαση Δεκέμβριος 2020]
10. Pawelski JG, Perrin EC, Foy JM, Allen CE, Crawford JE, Del Monte M, Kaufman M, Klein JD, Smith K, Springer S, Tanner JL, Vickers DL. (2006) *The Effects of Marriage, Civil Union, and Domestic Partnership Laws on the Health and Well-being of Children*. American Academy of Pediatrics, 118(1), 349-64
Διαθέσιμο στο: <https://doi.org/10.1542/peds.2006-1279> [Πρόσβαση Οκτώβριος 2020]
11. Pillay, N., (2008) *Gays, Lesbians Must be Treated as Equal Members of Human Family – UN Rights Chief*. UN NEWS CENTRE.
Διαθέσιμο στο: <http://www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=29364&Cr=pillay&Cr1=>
[Πρόσβαση Οκτώβριος 2020]
12. Takacs J., Szalma I., Bartus T., (2014). *Social Attitudes Toward Adoption by Same-Sex Couples in Europe*. Springer Nature, 45(7), 1787-1789.
Διαθέσιμο στο: <https://link.springer.com/article/10.1007/s10508-016-0691-9>
[Πρόσβαση Οκτώβριος 2020]
13. Webb S., N., Chonody J., (2014). *Heterosexual Attitudes Toward Same-Sex Marriage: The Influence of Attitudes Toward Same-Sex Parenting*. Journal of GLBT Family Studies, 10(404-421).
Διαθέσιμο στο: <https://doi.org/10.1080/1550428X.2013.832644> [Πρόσβαση Δεκέμβριος 2020]

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1

A. ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΡΩΤΩΜΕΝΟΥ/ΕΡΩΤΩΜΕΝΗΣ

1. Ηλικία
2. Τόπος εργασίας
3. Χρόνια εργασίας στον τομέα της τεκνοθεσίας

B. ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗΣ

1. Ποια είναι η άποψη σας για το δικαίωμα τεκνοθεσία από ομόφυλα ζευγάρια;
2. Ποια είναι η άποψη σας για σχετικά με την τεκνοθεσία παιδιού από τον/την σύντροφο του βιολογικού γονέα, όταν πρόκειται για ομόφυλα ζευγάρια;
3. Ποια είναι η άποψη σας για το δικαίωμα αναδοχής από ομόφυλα ζευγάρια;
4. Πως αξιολογείτε το παρόν νομοθετικό πλαίσιο το οποίο δεν παρέχει το δικαίωμα τεκνοθεσίας στα ομόφυλα ζευγάρια;
5. Κατά την άποψη σας υπάρχουν περιθώρια βελτίωσης του παρόντος νομοθετικού πλαισίου;